

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ORTAÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN
ÖĞRETMENLERİN İŞ GÜVENLİĞİ BİLGİ DÜZEYLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ: ÇANAKKALE İLİNDE UYGULAMA**

Adem ERGÜL

İş Güvenliği Anabilim Dalı

ÇANAKKALE

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ORTAÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV
YAPAN ÖĞRETMENLERİN İŞ GÜVENLİĞİ
BİLGİ DÜZEYLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ: ÇANAKKALE İLİNDE
UYGULAMA**

Adem ERGÜL

İş Güvenliği Anabilim Dalı

Tezin Sunulduğu Tarih: 22/01/2020

Tez Danışmanı:

Prof. Dr. Ömer Faruk ÖZTÜRK

ÇANAKKALE

Adem ERGÜL tarafından Prof. Dr. Ömer Faruk ÖZTÜRK yönetiminde hazırlanan ve 22/01/2020 tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “**Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin İş Güvenliği Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi: Çanakkale İlinde Uygulama**” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü **İş Güvenliği Anabilim Dalı**’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

JÜRİ

Prof. Dr. Erdal CANPOLAT

Başkan

Prof. Dr. Ömer Faruk ÖZTÜRK

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Burcu MESTAV

Üye

Prof. Dr. Levent GENÇ

Müdür

Fen Bilimleri Enstitüsü

Sıra No:

İNTİHAL (AŞIRMA) BEYAN SAYFASI

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Adem ERGÜL

TEŞEKKÜR

Bu tezin gerçekleŐtirilmesinde, çalıŐmam boyunca benden yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Ömer Faruk ÖZTÜRK'e, istatistik çalışmalarında yardımcı olan Sayın Dr. Öğretim Üyesi Burcu MESTAV'a teşekkür ederim. Çalışma süresince tüm zorlukları benimle göğüsleyen hayatımın her evresinde bana destek olan değerli aileme sonsuz teŐekkürlerimi sunarım.

Adem ERGÜL
anakkale, Ocak 2020

SİMGELER VE KISALTMALAR

İSG	İş Sağlığı ve Güvenliği (Occupational Health and Safety-OHS)
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization)
WHO	Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization)
TMMOB	Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
SSGSS	Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
TDK	Türk Dil Kurumu
MÖ	Milattan Önce
MS	Milattan Sonra
İSGGM	İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü
İSGÜM	İş Sağlığı ve Güvenliği Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü Başkanlığı
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
AB	Avrupa Birliği
ÇSGB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
AÇSHB	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MEBBİS	Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri
İSGB	İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi
OSGB	Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimi
OSGK	Okul Sağlık ve Güvenlik Kurulu
ASGK	Alan Sağlık ve Güvenlik Kurulu
%	Yüzde oranı
N	Veri Sayısı
\bar{X}	Aritmetik Ortalama
Ss	Standart Sapma
Sx	Standart Hata
α	Cronbach's Alpha değeri

t
n

Serbestlik Derecesi
Frekans Sayısı

ÖZET

ORTAÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN İŞ GÜVENLİĞİ BİLGİ DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: ÇANAKKALE İLİNDE UYGULAMA

Adem ERGÜL

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

İş Güvenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Ömer Faruk ÖZTÜRK

22/01/2020, 68

Bu tez çalışmasında, Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin iş güvenliği bilgi seviyelerinin demografik özelliklerine göre farklı olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışma kapsamında nicel araştırma tekniklerinden kaynak tarama ile yeni bir ölçek hazırlanmış ve bu ölçek katılımcılara anket tekniği ile sunulmuştur. Anketten elde edilen veriler SPSS 24.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda, erkek öğretmenlerin iş sağlığı ve iş güvenliği bilgi düzeylerinin kadın öğretmenlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca, hizmet yılının artışına bağlı olarak iş sağlığı ve güvenliği bilgi düzeylerinde de artış gözlemlenmiştir.

Anahtar sözcükler: İş Sağlığı ve Güvenliği, Ortaöğretim Okulları, Çalışan Sağlığı, İş Güvenliği, Farkındalık.

ABSTRACT

OF THE TEACHERS WHO HAVE DUTIES AT THE SECONDARY SCHOOLS EVALUATION OF JOB SAFETY KNOWLEDGE LEVELS: APPLICATION IN ÇANAKKALE PROVINCE

Adem ERGÜL

Çanakkale Onsekiz Mart University

Graduate School of Natural and Applied Sciences

Master of Science Thesis in Occupational Safety

Advisor : Prof. Dr. Ömer Faruk ÖZTÜRK

01/22/2020, 68

In this thesis, it was investigated whether the occupational safety knowledge levels of the teachers working in secondary schools of Çanakkale Provincial Directorate of National Education differ according to demographic characteristics. Within the scope of the study, a new scale was prepared by scanning the resources from quantitative research techniques and this scale was presented to the participants with the questionnaire technique. The data obtained from the questionnaire were analyzed with SPSS 24.0 package program. As a result of the analysis, it was seen that the level of occupational health and safety knowledge of male teachers was higher than female teachers. In addition, occupational health and safety knowledge levels increased due to the increase in the service year.

Keywords: Occupational Health and Safety, Secondary Schools, Employee Health, Occupational Safety, Awareness.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

TEZ SINAVI SONUÇ FORMU.....	ii
İNTİHAL (AŞIRMA) BEYAN SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	v
ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xi
TABLolar DİZİNİ	xii
BÖLÜM 1	
GİRİŞ.....	1
1.1. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Amacı ve Önemi.....	2
1.2. İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramının Tarihsel Gelişimi.....	4
1.3. İş Kazası, Nedenleri ve Ekonomiye Etkileri	7
1.4. İş Kazasının Kayıt ve Bildirimi	10
1.5. Güvenlik Kültürü	10
1.6. Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği.....	11
1.6.1. Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürünü Oluşturmak	13
1.6.2. Ortaöğretim Okullarında İş Güvenliği Dersinin Gerekliliği	15
1.6.3. Okullarda Tehlike Risk ve Risk Değerlendirmesi.....	15
1.7. İş Sağlığı ve Güvenliğinde Tarafların Hak Sorumluluk ve Görevleri	18
BÖLÜM 2	
ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	20
BÖLÜM 3	
MATERYAL VE YÖNTEM.....	24
3.1. Araştırmanın Amacı.....	24
3.2. Araştırmada Kullanılan Yöntem.....	24
3.3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlıkları	25
BÖLÜM 4	
ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA	26
4.1. Katılımcılara Ait Demografik Bulgular	26
4.2. Anket Sorularına İlişkin Bulgular	27
4.3. Anket Sorularına İlişkin Bağımsız T-Testi Analizi	39
4.4. Anket Sorularına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova)	45

4.5. Anket Sorularına İlişkin Çapraz (Crosstabs) Tablo Analizi.....	51
BÖLÜM 5	
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	57
KAYNAKLAR	64
EKLERİ.....	I
EK 1. İş Sağlığı ve Güvenliği Farkındalık Anketine Ait Soru Numaraları	II
EK 2. İş Sağlığı ve Güvenliği Farkındalık Anketi.....	IV
ÖZGEÇMİŞ	VI

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1. Güvensiz davranışlar ve güvensiz durumların iş kazalarına olan etkisi 9

TABLolar DİZİNİ

	Sayfa No
Tablo 1. Çalışanların, temel iş eğitim konuları tablosu	13
Tablo 2. Katılımcılara ait demografik yapı.....	26
Tablo 3. Anketin güvenilirlik analizi	27
Tablo 4. Katılımcıların A1 sorusundan A8 sorusuna kadar verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları	28
Tablo 5. Katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği eğitimi aldınız mı? Sorusuna verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımı.....	30
Tablo 6. Katılımcıların okulunuz hangi tehlike sınıfında yer alıyor? Sorusuna verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımı.....	30
Tablo 7. Katılımcıların B1 sorusundan B8 sorusuna kadar verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları	31
Tablo 8. Katılımcıların C1 sorusundan C11 sorusuna kadar verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları	34
Tablo 9. İş kazasının nedenlerine verilen cevapların frekans ve yüzde dağılım sonuçları	37
Tablo 10. İş kazasının nedenleri sorusuna verilen cevapların cinsiyet frekans ve yüzde dağılım sonuçları	38
Tablo 11. İş kazasının nedenleri sorusuna verilen cevapların yaş aralığı frekans ve yüzde dağılım sonuçları	39
Tablo 12. Katılımcıların okullarındaki sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiği değişkeni ile cinsiyetleri arasındaki bağımsız t-testi sonucu	39
Tablo 13. Katılımcıların meslekleri ile ilgili riskler hakkındaki bilgi düzeyleri değişkeni ile cinsiyetleri arasındaki bağımsız t-testi sonucu	40
Tablo 14. Katılımcıların olası bir deprem anında ne yapmaları ile cinsiyetleri arasındaki bağımsız t-testi sonucu.....	40
Tablo 15. Katılımcıların yangın esnasında ne yapılması gerektiği hakkındaki bilgi düzeyi değişkeni ile cinsiyetleri arasındaki bağımsız t-testi sonucu	41
Tablo 16. Katılımcıların iş kazası sonucunda ne yapılması gerektiği değişkeni ile cinsiyetleri arasındaki bağımsız t-testi sonucu	41
Tablo 17. Öğretmenlerin okullarındaki iş güvenliği ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyleri değişkeni ile cinsiyetleri arasındaki bağımsız t-testi sonucu	42
Tablo 18. Katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği eğitim düzeyi değişkeni ile cinsiyet arasındaki bağımsız t-testi.....	42
Tablo 19. Katılımcıların okullarındaki risk değerlendirme analizi değişkeni ile cinsiyetleri arasındaki bağımsız t-testi sonucu	43
Tablo 20. Katılımcıların iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili görüş ve önerileri değişkeni ile cinsiyetleri arasındaki bağımsız t-testi sonucu	43
Tablo 21. Katılımcıların eğitimci olarak iş güvenliği kurallarına hassasiyet göstermeleri değişkeni ile cinsiyetleri arasındaki bağımsız t-testi sonucu	44
Tablo 22. Katılımcıların okullarındaki iş sağlığı ve güvenliği konusunda sürekli iyileştirme yapılması değişkeni ile cinsiyetleri arasındaki bağımsız t-testi sonucu.....	44
Tablo 23. Katılımcıların liselerde iş sağlığı ve güvenliği bölümü açılması değişkeni ile cinsiyetleri arasındaki bağımsız t-testi sonucu	45
Tablo 24. Katılımcıların okullarındaki sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiği hakkındaki bilgi düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında bağımsız tek yönlü varyans analiz sonuçları	46
Tablo 25. Katılımcıların meslekleri ile ilgili riskler hakkındaki bilgi düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında bağımsız tek yönlü varyans analiz sonuçları	46

Tablo 26. İş kazası sonucunda ne yapılması gerektiği hakkında bilgi düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında bağımsız tek yönlü varyans analiz sonuçları	47
Tablo 27. Katılımcıların okullarındaki iş güvenliği ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında bağımsız tek yönlü varyans analiz sonuçları..	48
Tablo 28. Katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği eğitim düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında bağımsız tek yönlü varyans analiz sonuçları	49
Tablo 29. Katılımcıların okullarındaki risk değerlendirme analizi yapılması değişkeni ile yaş aralığı arasında bağımsız tek yönlü varyans analiz sonuçları	49
Tablo 30. İş sağlığı ve güvenliğinin çalışma hayatını doğrudan etkilediği değişkeni ile yaş aralığı arasında bağımsız tek yönlü varyans analiz sonuçları	50
Tablo 31. C1 sorusu ile C8 sorusu arasındaki çapraz tablolama sonuçları	51
Tablo 32. C4 sorusu ile C6 sorusu arasındaki çapraz tablolama sonuçları	52
Tablo 33. C9 sorusu ile C10 sorusu arasındaki çapraz tablolama sonuçları	53
Tablo 34. A7 sorusu ile S1 sorusu arasındaki çapraz tablolama sonuçları	54
Tablo 35. C2 sorusu ile C4 sorusu arasındaki çapraz tablolama sonuçları	55
Tablo 36. A8 sorusu ile C5 sorusu arasındaki çapraz tablolama sonuçları	56

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Çalışma hayatında işyerlerinde çalışanların güvenliğini ve sağlığını tehdit eden birtakım problemler ortaya çıkmıştır. Çalışma yerlerindeki problemler neticesinde her yıl ülkemizde birçok çalışanın sakat kalmasına ya da hayatını kaybetmesine neden olmaktadır. Bu tip olumsuzlukların yaşanmaması için 10 Haziran 2003 tarihinde sanayiden sayılan iş yerlerini ve eğitim kurumlarını da kapsayan “4857 Sayılı İş Kanunu” (İK) yürürlüğe girmiştir. Bu kanuna bağlı olarak 30 Haziran 2012 tarihinde, “6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği” (İSG) Kanunu çıkarılmıştır. İSG, çalışma yerlerindeki problemleri tamamen ortadan kaldırması ya da en az seviyeye indirilmesi için yaptığı sistemli, bilimsel çalışmalar olarak ifade edilebilir.

Dünyada her yıl 300 milyondan fazla iş kazasının meydana geldiği ve iş kazası neticesinde 2,3 milyondan daha fazla çalışanın hayatını kaybettiği tahmin edilmektedir (ILO, 2017). Ülkemiz ise Avrupa’da ölümlü iş kazalarında birinci sırada yer alırken, dünyada ise ilk sıralarda bulunmaktadır (Türk mühendis ve Mimar Odaları Birliği [TMMOB], 2018). 2017 yılı iş kazaları istatistiksel verilerine bakıldığında 359.653 iş kazası meydana geldiği ve bu kazalar neticesinde 1.633 çalışanın hayatını kaybettiği bilgisine ulaşılmıştır (Sosyal Güvenlik Kurumu [SGK], 2019). Bir yıl 300 iş günü olarak kabul edilirse bu verilere göre her iş gününde yaklaşık 1200 kaza meydana geldiği ve bu kazalar sonucunda her iş gününde yaklaşık 6 çalışanın hayatını kaybettiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde kayıt dışı istihdam oranı % 34,9 olarak açıklanmıştır (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2019). Bu verilere göre her üç çalışandan birinin kayıt dışı çalıştığı ortaya çıkmaktadır. Bu kayıt dışı çalışanların da kazaya uğrama ihtimalleri göz önüne alındığında, kazaların ve ölümlerin resmi verilerde belirtilenlerden daha fazla olduğu söylenebilir.

Ülkemizde yaşanan iş kazaların en fazla kişisel nedenlerden meydana geldiği bilinmektedir. Eğitimsizlik, önemsememe, ihmal gibi durumların kişisel nedenlere yol açtığı söylenebilir. İSG kültürünün oluşturulmasında eğitimin rolü büyük önem arz etmektedir (Bilir, 2016).

Ülkemizde öğretmen ve öğrenci sayısı 19.186.167 kişi (MEB, 2019), nüfus ise 83.154.997 kişidir (TÜİK, 2020). Bu verilere göre ülke nüfusunun %23’ünü oluşturan geleceğin çalışanları ve işverenleri olacak olan öğrencilerimiz ve onların sorumluluğunu

üstlenen öğretmenlerimiz göz önüne alındığında, okullarda yürütülecek İSG ile ilgili çalışmaların ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

1.1. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Amacı ve Önemi

İSG'nin amacı; çalışanların güvenli ve sağlıklı bir ortamda işlerini yapmalarını sağlamak için çalışma ortamındaki tehlikeleri ortadan kaldırarak ve/veya azaltarak, çalışanların her türlü riske karşı korunmasıyla birlikte iş sağlığı ve güvenliği konusunda yaşanan sorunları ortadan kaldırmaktır. Ülkemizde sanayileşmeyle birlikte işyerlerinde işlerin yürütümü esnasında çalışanların güvensiz davranışları ve işyerlerinin çalışma koşullarının güvenli hale getirilememesi nedeniyle iş kazaları/meslek hastalıklarının yaşanmasına neden olmaktadır. Bu nedenlerin ortadan kaldırılması için ülkemizde sadece özel sektöre ait işyerlerini değil, kamu kurum ve kuruluşlarını da kapsamına alan "6331 Sayılı İSG Kanunu" çıkarılmıştır. İSG Kanunu'nda, İSG'nin amacı; "İş ortamında çalışanların sağlığını ve güvenliğini sağlamak, mevcut güvenlik ve sağlık koşullarının düzeltilebilmesi için çalışanların ve işverenlerin hak ve yükümlülüklerinin düzenlenmesi" şeklinde belirtilmiştir. İş güvenliğinin başlıca amaçları aşağıdaki gibidir:

"Çalışma yerlerinde çalışanlara en sağlıklı ortamları sunmak,
Çalışanları, çalışma yerlerindeki olumsuz koşulların etkisinden korumak,
İşçi ile iş arasında en iyi şekilde iletişimi sağlamak,
İşyerinde mevcut olan riskleri tamamen kaldırmak veya zararlarını asgari seviyeye indirebilmek,

Oluşma ihtimali bulunan her türlü maddi ve manevi zararları yok etmek,

Verimli çalışmayı artırmak" şeklinde sıralanabilir (Başar, 2018).

İş sağlığının amaçlarını, 1950 yılında ILO ve WHO ise oluşturmuş olduğu komitede, şu şekilde tanımlamıştır (112 Sayılı ILO'nun tavsiye kararı).

"İşçilerin, sağlık durumlarını en üst düzeye çıkarmak,

İşçileri, işyerinin olumsuz koşullarından dolayı sağlıklarının bozulmasını önlemek,

İşçilerin, ruhsal ve fiziksel özelliklerine uygun olan işlerde çalışmalarını sağlamak,

Çalışan ile yaptığı iş arasında etkili bir uyum sağlamak,

Minimum yorgunlukla maksimum çalışma verimi elde etmek."

Daha sonra 1950 yılında, "ILO-WHO İş Sağlığı Komitesi"nin gerçekleştirmiş olduğu toplantıda iş sağlığının tanımını 1995'te yeniden gözden geçirmişlerdir.

Bu yeni tanımda; her çeşit işlerde çalışanların sosyal, fiziksel ve ruhsal yönden tam iyilik durumlarını korumak ve geliştirmek,

İşyerlerinde, çalışma şartlarından dolayı çalışanların sağlığını yitirilmesini önlemek, Çalışma sırasında işçilerin sağlığını olumsuz etkileyecek durumlardan korumak, Çalışanların psikolojik, fizyolojik yapılarına uygun bir işe yerleştirilmelerini, bunu sürdürülebilirliğini sağlamak, şeklinde yapılmıştır (Saygun, 2019).

İSG Kanunu'nun gerekçesinde de sağlıklı ve güvenli çalışma ortamlarının oluşturulmak istenmesi için iş ortamındaki risklerin yok edilmesi, yok edilemiyorsa risklerin en az seviyeye düşürülmesi asıl amaç olarak ifade edilirken, asıl amacı destekleyecek yan amaçlar da belirtilmiştir. Bunlar;

İş ortamında işçilerin sağlığına uygun olması, işçilerin işyerlerinde teknik ekipmanlarının yerleştirilmesi hususunda çevre ve ergonomik koşulları göz önünde bulundurarak görev almalarının sağlanması,

İşyerlerindeki risklere karşı yeterli güvenlik ve sağlık tedbirlerinin alınması, toplu koruma tedbirlerinin yeterli olmadığı durumlarda ise kişisel koruyucu donanımların kullanılması,

İşyeri bina ve eklentilerinin işçilerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanması,

Çalışanların, fiziksel-ruhsal durumları göz önünde bulundurularak çalışma ortamını, işin niteliğini kişiye uygun hale getirerek önlemlerin alınması,

Çalışanların taşınması için uygun taşıtların kullanılması,

İşverenin işyerinde işçilerin yalnızlaşması, stres ve monotonluk gibi durumların engellenmesi maksadıyla işçilerin birbirleriyle iletişimini sağlamaya dönük etkinlikler düzenlemesi (Kılıkış, 2013).

İSG'nin önemi ise; ülkemizde İSG kanunu çıkarılmadan önce çalışma hayatında iş kazaları meydana geldikten sonra birtakım önlemler alınırdı. Günümüzde ise İSG kanununun çalışma hayatına girmesiyle birlikte iş kazaları meydana gelmeden önce İSG ile ilgili çalışma ortamında iyileştirici, önleyici ve koruyucu önlemleri içeren proaktif yaklaşım benimsenmiştir. Çağdaş bir yaklaşım olan proaktif yaklaşım çalışma hayatında iş yerlerinde çalışanların sağlıklı ve güvenli bir şekilde çalışmalarına devam etmeleri için önlemler almasını sağlamıştır.

İSG, işçiler ve işverenler açısından önemlidir. Şüphesiz işçilerin bakışı açısından güvenlik ve sağlığın önemi açık olmakla birlikte iş yerlerinde ki çalışma hayatları ve gelecekleri risk altında bulunmaktadır. İşçilerin sanayileşmenin sebep olduğu tehlikelerden, özellikle vücut bütünlüğüne, sağlığına ve yaşamına yönelik tehdit eden zararlardan korunması ihtiyacı meydana gelmiştir. Çünkü iş kazası ve/veya meslek hastalığı çalışanı kazancından yoksun bırakmasının yanında kazancında bir azalış ya da

işini kaybetmesine sebep olabilir. İş kazası ve/veya meslek hastalığından dolayı çalışanın engelli hale gelmesi ya da hayatını kaybetmesi halinde ailesi de zarara (maddi-manevi) uğrayacaktır. Başka bir yönüyle işverenden çalışanların sağlığını ve güvenliğini önleyecek şekilde çalışma şartlarını yerine getirmesi beklenir. Bu şartlar, işverenin işçilerde verimliliği artırmasının yanında yerine getirilmesi gereken sosyal sorumluluğundan kaynaklanır. İşverenler, çalışanları yüksek gürültü düzeylerine, radyasyona, çevresel kirliliklere, koruyucusuz makine gibi tehlikelerden koruyacak çalışma alanı oluşturmak zorundadır (Bingöl, 2006).

İş ortamında çalışanların güvenliğine/sağlığına yeteri kadar önem verilmezse iş kazasının artabileceği ve neticesinde birinci derecede çalışanlar daha çok etkilenen olacaktır. Öncelikle çalışanın, doğal olarak ailesinin kazancı azalacaktır. Bu da çalışanın ve ailesinin üzerinde birtakım olumsuz durumlara sebep olacaktır. Engelli hale gelen ya da uzuv kaybı yaşayan çalışanın psikolojik rahatsızlıklar yaşayacağını biliyoruz. Bu durum, çalışanları doğrudan etkileyeceği gibi toplumda yaşayan her kesimi de etkileyecektir. İş kazası-meslek hastalığının mali boyutunun olduğu, mali boyutun işveren açısından, ülke ekonomisi açısından önemli sonuçlar meydana getirdiği söylenebilir (Yiğit, 2018).

1.2. İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramının Tarihsel Gelişimi

Çalışma hayatında, işçilerin sağlığının bozulmasını önleyebilmek, daha güvenli, daha sağlıklı çalışma ortamında çalışmalarını sağlayabilmek için yapılan araştırmalar sonucunda iş sağlığı-iş güvenliği kavramının ortaya çıktığı söylenebilir.

Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğüne göre iş; “Herhangi bir şey ortaya koymak, bir sonuç elde etmek, enerji harcayarak yapılan faaliyet, çalışma veya tarım, ticaret, maliye, sanayi vb. alanlara ilişkin ekonomik faaliyetlerin bütünü” anlamlarına gelmektedir. “İş yerini, işçinin iş akdine göre çalıştığı yer, bir görevin icra edildiği yer”, güvenlik ise “Yasal düzenin toplumun yaşamında aksamadan yürütülebilmesi, kişilerin korkmadan yaşayabilmeleri, emniyet durumu” olarak tanımlanmıştır. Sağlık; “Kişinin fiziksel-ruhsal, sosyal açıdan, iyilik halinde olması, sıhhat, esenlik, afiyet” olarak tanımlanmıştır (TDK, 2019).

“Dünya Sağlık Örgütü” (WHO) ise Sağlığı; “Sadece sakatlık ve hastalığın olmamasının yanında kişinin ruhi-bedeni ve sosyal yönden iyilik durumu” olduğunu belirtmektedir.

İSG kavramı; iş yerlerindeki tehlikeli durumların çalışanların güvenliğine ve sağlığına zarar verebilecek koşullardan korumak amacıyla yapılan düzenleyici-önleyici çalışmalar olarak tanımlanabilir

Dünyadaki gelişimi ise Mısır'da piramitlerin yapımında kazaların meydana geldiği ve neticesinde birçok kişinin hayatını kaybettiği, çalışanlarda bel sorunlarının ortaya çıktığı, insanların yaptıkları iş ile yaşadıkları sağlık sorunları arasında sebep-sonuç ilişkisi olduğu İmhotep (M.Ö. 2600) tarafından belirtilmiştir. Babil İmparatorluğu'nda (M.Ö.2000) iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili hükümler bulunurken, bu hükümlerden bazıları şöyleydi; bir inşaat işi ile ilgilenen bir kişi binayı inşa ederken inşa ettiği bina sağlam olmamasından kaynaklı inşaat yıkılıpta içersinde kalan kişilerin zarar görmesi ya da ölmeleri halinde inşaatı yapan kişi tekrardan yıkılan inşaatı yapmakla sorumlu tutulmuş, ayrıca yıkılan inşaat neticesinde kişinin ölümü gerçekleşmiş ise inşaatı yapan kişi idam ile yargılanırdı.

Yunanlı filozof ve düşünür olan Heredot'a İSG ile ilgili bilinen ilk yazılı kaynaklar dayandırılmaktadır. Heredot işçilerin yüksek enerji taşıyan besinlerle beslenmesi durumunda çalışanların veriminin artacağını vurgulamış, Hipokrat ilk defa kurşunun zehirleyici etkisinden bahsederken Plini de çalışanlara maske diye başlarına torba geçirmeleri halinde iş ortamında yer alan zararlı tozlardan korunabileceklerini dile getirmiştir. İşçilerin güvenlik ve sağlık sorunlarının incelenmesi ve çözümlenmesi hususunda Ramazzini, Agricola, Paracelsus önemli çalışmaları yapmışlardır. Agricola; doktorluk yıllarında ortaya koyduğu "De Re Metallica" adlı eseriyle maden ocaklarında görülen tozu önleyebilmek adına maden ocaklarında havalandırmanın gerekli olduğunu, İSG ile ilgili önlemler konusunda birtakım tavsiyelerde bulunmuştur. Paracelsus ise "De Morbis Metallici" adlı eseriyle madenlerde çalışan işçilerde gördüğü civa ve kurşun zehirlenmelerinden bahsettiği ilk iş hekimliği kitabını yazmıştır. Bu kitapta İSG açısından iş ile çalışanların sağlığı açısından bir ilişkiden bahsederken, bunun yanında sadece sorunları değil, nasıl tehlikelerden korunacaklarını da önermiştir (TMMOB, 2018).

Anthony Ashley Cooper (İngiliz Parlamento üyesi), fabrikalarda ve madenlerde çalıştırılan kadın ve çocukların iş koşullarını düzeltmek için çalışma saatlerini azaltmak, kadın ve çocukların korunmasına yönelik yasaların çıkarılması konusunda büyük emek harçamıştır.

1788 yılında ise Hekim Thomas Percival Pott, genç çalışanların iş koşulları ve sürelerine yönelik bir rapor hazırlamış ve hazırladığı bu raporda aynı zamanda işveren olan bazı parlamento üyelerini de etkileyerek fabrikaların bacalarını temizleyenlerin kanser

hastalığına yakalanmalarına yönelik “Baca Temizleyicileri Kanunu”nun çıkarılmasını sağlamıştır. 1833 yılında Michael Sadler, “Fabrikalar Yasası”nı hayata geçmesini sağlamış, çocuklarda yaşı 9’dan küçük olanların çalıştırılmaları ile yaşı 18’den küçük olanların 12 saati aşan zamanlarda çalıştırılmamaları ve gece çalıştırılmaları yasaklanmıştır. 1842 tarihinde ise, 10 yaşından küçük olan çocuklar ile kadınların maden ocaklarında çalıştırılmaları yasaklanmış, tehlikeli iş yerlerinde ise işçilerin sağlık kontrolleri, fabrikalarda işyeri hekimi bulundurulma zorunluluğu 1844 tarihinde yasal hale getirilmiştir. 1847 tarihinde iş müfettişliği ile işyeri denetimi “On Saat Yasası” ile oluşturularak çalışma süreleri azaltılmıştır. 1895 tarihinde tehlikeli sayılabilecek bazı meslek hastalıklarının bildirimleri zorunlu hale getirilmiştir. Meslek hastalığı bildirim, sakatlananlar, özel rapor hazırlanması gerekliliği, özel muayeneler, çalışamaz duruma gelenlere yönelik olarak tehlikeli işler için 1900 yılında yasal nitelik kazanırken, işe giriş aralıklı sağlık muayeneleri de gerekli hale gelmiştir (Çiçek ve Öcal, 2016).

1919 yılında Birleşmiş Milletler (BM) bünyesine bağlı olarak kurulmuş olan Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), BM ile yaptığı bir antlaşmayla 1946 yılında bağımsız bir kuruluş halini almıştır.

Osmanlı Devleti’nde ise; İSG konusunda ilk çalışmalar 1850 yılında itibaren başlamıştır. Yapılan ilk düzenleme olan Nizamname Dilaver Paşa tarafından üretimi artırmak amacıyla 1865 yılında hazırlanmıştır. Padişah onayından geçmediğinden sadece Ereğli Kömür Havzası’nda kömür madenlerinde çalışan işçileri kapsamıştır. Nizamname yaklaşık 100 maddeden oluşup çalışma süresini gündelik 10 saat olarak sınırlandırması, işçiye yiyecek verilmesi, yatacak yer temin edilmesi, işine son verilecek işçiye önceden haber verilmesi, ağır bir hastalık söz konusu ise eve gönderilmesi ve çalışma sürelerinin dışında işçilere dinlenme süreleri vermesi gibi çeşitli düzenlemelere yer vermiştir.

Maadin Nizamnamesi ise; 1869 yılında Dilaver Paşa Nizamnamesinin eksiklerini gidermek amacıyla yürürlüğe girmiştir. İSG ile ilgili düzenlemelere daha fazla yer verilmiş ve madenlerde bir eczane ve diplomalı hekim bulundurulması, iş kazasında işçiye ve ailesine işveren tarafından tazminat ödenmesi gibi bir kısım düzenlemeler yapılmıştır. Mecelle ise ilk medeni kanun olarak 1876 yılında tamamlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu medeni kanunda, işverene kusuru nedeniyle işçinin zarara uğraması halinde zararın ödettilmesi ile ilgili düzenlemelerin yapılmış olduğu görülmektedir.

Ülkemizde İSG’ye dair düzenlemeler 1923’te “İzmir İktisat Kongresi”, 1926’da “Borçlar Kanunu”, 1930’da ise “Hıfzıssıhha Kanunu” uygulamaya girmiştir. Bu kanunda en az 50 kişinin çalıştığı işyerlerinde işyeri hekimi bulundurma zorunluluğuyla birlikte

işyerlerinde belli büyüklüklerde revir ya da hastane kurulmasının gerekli olduğu, 18 yaşından küçüklerin gazino ve kahve gibi iş yerlerinde çalıştırılmaları, saat 20.00'den sonra ve yer altı işlerinde 8 saatten fazla 12-16 yaş arasındaki çocukların çalıştırılmaları, 12 yaşından küçük olan çocukların işyerlerinde çalıştırılmaları yasaklanmıştır. Ayrıca gebe kadınların doğumdan önceki 3 ay boyunca ağır işlerde çalıştırılmayacağı ve doğumu gerçekleştiren kadınların 6 ay boyunca, çalışma saatleri içinde yarımşar saat süt izni verilmesi hükmü getirilmiştir.

Türkiye 1932 yılında çalışma hayatında uluslararası asgari standartlar oluşturan hükümet temsilcileri, işveren ve işçiden oluşan üçlü bir örgütlü yapıya sahip olan ILO'ya üye olmuştur. Daha sonra 1936 tarihinde çıkarılıp 1937 tarihinden itibaren çalışma hayatına giren "3008 Sayılı İş Kanunu", çalışma hayatında İSG ile ilgili düzenlemelerde bulunan ilk iş kanunu olarak yer almaktadır.

"Türkiye Cumhuriyeti Çalışma Bakanlığı" 1945 yılında kuruldu. 1948 yılında ise Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) üye olmuştur. 1949 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü Anayasasını kabul ederek WHO'ya resmen üye olmuştur.

2003 yılında ise "4857 Sayılı İş Kanunu" kabul edilip günümüzde geçerliliğini korumaktadır. Resmi Gazetede 30 Haziran 2012 tarihinde yayımlanarak çalışma hayatına giren 6331 kanun numaralı İSG Kanunu yayımlanmasından itibaren "4857 Sayılı İş Kanunu"na ait bazı hükümler iptal edilmiştir.

1.3. İş Kazası, Nedenleri ve Ekonomiye Etkileri

İş kazasının birçok tanımı yapılmıştır. Genel olarak "kaza" sonucu arzu edilmeyen ve beklenmedik bir anda ortaya çıkan ve bir kasıt söz konusu olmaksızın meydana gelen bir olayı belirtmektedir.

ILO tarafından yapılan iş kazası tanımı ise; "Olayın sonucunda sakatlanmaya ve zarara neden olan durum, planlanmamış ve beklenilmemiş bir olay" şeklinde tanımlanmıştır.

WHO iş kazasının tanımını; "Üretimin belirli bir zaman durmasına, araç, gereç ve makinaların zarara uğramasına, çoğu zaman kişisel yaralanmalara sebep olan, önceden planlanmamış bir olay" olarak tanımlamıştır.

İSG Kanunu'nda ise; "Çalışma esnasında ya da çalışma yerlerinde meydana gelen, ölüme sebep olup bedenen-ruhen çalışanı sakat hale getiren olay" şeklinde tanımlanmıştır. (İSG Kanunu, 2012).

İş kazasının hukuksal tanımı “5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası (SSGSS) Kanunu” (Madde 13)’te;

“İşyerinde çalışanın kazaya uğraması,

İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle veya çalışma konusu nedeniyle işyeri dışında, görevi nedeniyle, sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle,

Sigortalının, asıl işini yapmaksızın işvereni tarafından görev verilerek işyeri dışına başka bir yere gönderilmesinde geçen zamanlarda kazaya uğraması,

Sigortalı çalışan annenin, mevzuat gereği-çocuğunu emzirmek için-ayrıldığı zamanlarda kazaya uğraması,

İşverenin sağladığı bir araçla iş yerine giderken veya gelirken meydana gelen, sigortalı işçiyi hemen ya da daha sonra bedenen-ruhen sakat hâle getiren olay” (SSGSS Kanunu, 2006) şeklinde tanımlanmıştır.

SGK’ye göre yaşanan olayın iş kazası sayılabilmesi için; “İş kazasını geçiren işçinin, sigortasının olması, kesinlikle bir olay ile karşı karşıya gelmiş olması ve meydana gelen olaydan dolayı bedenen, ruhen engelli hale gelmesi” durumlarının bir arada yaşanması gerekmektedir.

İş kazalarına bakıldığında çalışanların yaptığı güvensiz davranışlar ve işyerlerindeki güvensiz durumların neden olduğu anlaşılmaktadır. Güvensiz davranışlar, insanın fizyolojik ve psikolojik yapısına uygun olmayan iş yükünün yanında çevre koşullarından da kaynaklanmaktadır. Çalışma hayatında çalışanların dikkatsiz, tedbirsiz, ihmalkâr olmaları, fazla mesai, iş güvenliği önlemlerinin bilinmemesi, çalışanların makina koruyucularını çıkarmaları, kişisel koruyucuları kullanmamaları, güvenli olmayan malzeme kullanmaları gibi güvensiz davranışların oluşmasına ve neticesinde iş kazalarına maruz kalmalarına neden olmaktadır.

İş kazalarını oluşturan nedenlerden diğeri ise işyerlerindeki güvensiz durumlardan dolayı meydana gelmektedir. Bunlar; işyerinin düzensiz olması, makina ve tezgahlarının koruyucu kapaklarının olmaması, uygunsuz el aletleri gibi birçok faktörden dolayı meydana gelmektedir.

Şekil 1. Güvensiz davranışlar ve güvensiz durumların iş kazalarına olan etkisi

İş kazaları sonucunda oluşan maddi ve manevi zararlar iş kazası geçiren kişiyi, ailesini ve toplumun yapısını etkilediği gibi sosyal devlet gereği her yıl kazalıya ya da hak sahiplerine yapılan yardımlar da ülkenin ekonomisini olumsuz yönde etkilemektedir. İş kazaları meydana gelmeden önce alınacak düzenleyici ve önleyici tedbirlere harcanacak maliyetlerin, kazaların meydana geldikten sonra harcanacak maliyetlerden çok az olduğu yapılan araştırmalarla ortaya konulmuştur. Kazalardan doğan maliyetler iki ana grupta toplanmaktadır. Bunlar Doğrudan (Görünen) Zararlar ve Dolaylı (Görünmeyen) Zararlar olarak belirtilebilir.

Doğrudan zararlar bir iş kazası sonucunda meydana gelen malzeme kaybı, yaralanma ya da ölüm ile ilgili bütün giderleri içermektedir. Belirli bir parasal değerle hesaplanabilen iş kazaları sonucunda ortaya çıkan zararların karşılanması için kaza sonrasında yapılan ödemeleri içeren maliyetleri ifade etmektedir. Bu kayıpları şu şekilde sıralayabiliriz;

- Kazayı geçiren kişiye ödenen geçici-sürekli iş göremezlik ödenekleri,
- Kazayı geçiren kişiye ya da ailesine ödenen tazminatlar,
- Mahkeme masrafları,
- Makine-teçhizat hasarı,
- Tıbbî giderler.

Dolaylı zararlar ise; Maliyet bakımından hesaplanması zor olan bir iş kazası sonucunda ilk anda fark edilmeyen fakat geçen süreç içerisinde maddî ve manevî sorumluluklar nedeniyle iş ortamında ve toplumda etkisini gösteren zararlar olarak tanımlanmaktadır. Parasal değerle hesaplanamayan, kazanın meydana gelmesi nedeniyle oluşan maliyetlerin artmasıyla meydana gelen dolaylı zararlardır. Bu dolaylı kayıplar ise;

- İş gücünün kaybolması,
- İş gününün kaybolması,
- Üretim kayıpları,

Toplumun zarar görmesi ile birlikte ülke ekonomisinin uğradığı kayıplar şeklindedir.

İş kazaları ve meslek hastalıklarını önemli bir oranda azaltabilmek için önlemenin ödemekten daha etkin olduğu gerçeği de dikkate alınırca önemli bir oranda azaltılabileceğini ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda; tehlikenin kaynağını kontrol altına almak, riskleri en az seviyeye indirmek, kişisel koruyucu donanımları kullanmak gibi birtakım önlemlerin alınması gerekmektedir. İSG ile ilgili çalışmaların yöneticiler tarafından önemsenip dikkate alınması amaçlanmalıdır. Güvenlik kültürünü yerleştirmek yapılacak olan önlemlerin ve çalışmaların maddi bir masraf, zaman kaybı, üretimi engelleyici olarak görmek düşüncesini ortadan kaldırmak gerekli kılınmıştır (Tokol ve Alper, 2019).

1.4. İş Kazasının Kayıt ve Bildirimi

İSG Kanunu'na (Madde 14) göre; “İşveren ya da işveren vekilleri, iş kazasının kayıt ve bildirimini SGK'ye bildirir. Yaşanan iş kazası ve meslek hastalığında ölüm ya da yaralanma gerçekleşmezse dahi iş kazasının ve meslek hastalığının kayıtlarını tutar. Ayrıca işyerini, makina ekipmanını zarara uğratma potansiyeli olan olayların da kayıtları tutması, gerekli incelemeleri yapması ve bunlarla ilgili rapor düzenlemesi” şeklinde yapılmıştır.

İşveren, SGK'ye iş kazası meydana geldikten sonra, meslek hastalığını (işyeri hekimi ya da sağlık hizmeti sunucuları tarafından kendisine bildirilmesi) ise öğrendiği tarihten itibaren iş kazası-meslek hastalığı bildirgesi ile üç iş günü içinde doğrudan veya taahhütlü posta ile bildirimde bulunması gerekir.

İşyeri hekimleri ya da sağlık hizmeti sunucuları, yetkilendirilen sağlık hizmeti sunucularına göndermek üzere kendilerine başvuran çalışanların meslek hastalığı ile ilgili ön tanısını koyduktan sonra sevkini yapar. Yetki verilmiş olan sağlık hizmeti sunucuları da kendilerine sevk edilen çalışanların meslek hastalığı tanısını koyduktan sonra en geç on gün içinde SGK'ye bildirir. İşveren ya da işveren vekili, çalışanlarla ilgili işyerinde meydana gelen iş kazasını, bağlı bulunduğu yerin yetkili kolluk kuvvetlerine hemen bildirmekle sorumludur.

1.5. Güvenlik Kültürü

Kültür; tarihsel süreç içerisinde günümüze kadar gelen ve bizden sonraki nesillere aktarılacak maddi-manevi değerler olarak tarif edilebilir. Kültür “Kultura” kelimesinin Fransızcadan dilimize “kültür” olarak geçmiş latince bir kavramdır. Güvenlik ise; toplumdaki bireylerin emniyet içerisinde yaşayabilme durumu olarak tarif edilebilir. Maslow'un ihtiyaç piramidinde öncelikle insanların temel fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanması, ardından bireylerin “Güvenlik İhtiyaçları” karşılanması gelmektedir. Bu da

kişilerin temel fizyolojik ihtiyaçları karşılandıktan sonra kendilerini tehlikelere ve tehditlere karşı korunması ihtiyacı olan güvenlik ihtiyaçlarını ortaya çıkarmıştır.

Geçmişten günümüze doğru iş kazalarının azaltılabilmesi için teknik ve yasal birçok düzenleme yapılmıştır. Fakat iş kazalarına baktığımızda yapılmış düzenlemelerin yeterli olmadığı görülmüştür. Bu da sorunun sadece teknik ve yasal düzenlemelerle giderilemeyeceği, bunun yanında “insan” faktörünün de göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Güvenlik kültürü “İnsan” olgusu üzerinde duran kavramlardan biridir (Dursun, 2012).

Ülkemizde güvenlik kültürü, daha çok iş kanunundan sonra çalışanlarda iş kazalarının önlenmesinde oluşturulmak istenen bir kavram olarak sık sık kullanılmaya başlanmıştır. Ülkemizde yaşanmış olan iş kazaları ve meslek hastalıkları nedenlerine bakıldığında, işyerlerindeki güvensiz durumlar ve çalışanların güvensiz davranışları sonucunda can ve mal kayıplarının yaşandığı, yaşanmış olan can ve mal kayıplarının önlenmesi ya da azaltılabilmesi için çalışanlarda güvenlik kültürünü oluşturmak önemli hale gelmiştir. Çalışma hayatında güvenlik kültürünü oluştururken sadece yöneticilerin işyerleri ile ilgili ortam gözetimlerini yapmaları veya yaptirmaları alacakları mühendislik gibi birtakım önlemlerle iş kazalarının önüne geçmeye yeterli olunamayacağı, bununla birlikte çalışanlarda işyerlerindeki tehlike ve riskler hakkında bilgilendirmeler yapmaları, çalışanları gözetme borcu gibi sorumlulukları bulunmaktadır. Güvenlik kültürünün gelişmesi yöneticilerin ve çalışanların birlikte çalışmalara katılması, sorumluluklarının artırılması güvenlik kültürünün gelişmesine katkı sağlayacaktır. Bu sorumluluk bilinci ile hareket edildiğinde iş kazalarının önlenmesinde çalışanların kendi sorumluluklarının farkına varmaları, İSG ile ilgili çalışmalara daha aktif katılım göstermeleri, davranışları üzerinde olumlu bir etki yaratacağı söylenebilir.

Nihai olarak iş kazalarının önüne geçebilmek için gerek işverenler gerekse çalışanlar işyerlerinde üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmeleri, alınacak tedbirlerin kendi sağlık ve güvenlikleri için olduğunun bilincini benimsemeleri, iş güvenliği kültürünün gelişmesine ve çalışanların güvenli davranışlarda bulunmasına katkı sağlayacaktır.

1.6. Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği

Günümüzde İSG her geçen zamanda önem kazanan ve çalışma hayatında gereklilik arz eden bir durum haline geldiği söylenebilir. İSG Kanun’unda (Madde 2) “Kamu ve özel sektöre bağlı tüm işyerlerine, işveren ve işveren vekillerine, stajyerlere, çıraklara dâhil tüm çalışanlara uygulanır.” denilerek İSG kapsamına almıştır.

İş kazalarının yaşanmasının temeline bakıldığında en önemli nedenlerinden biri olan insan faktörü göz önüne alındığında çalışanlara verilmesi gereken temel iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin önemi yadsınamaz bir gerçekliktir. Bu nedenle okullarda birer işyerleri olduğu ele alındığında idarecilerin, öğretmenlerin ve diğer personellerin okullardaki tehlike ve risklere karşı bilgilendirilmesi, önleyici tedbirlerin alınması, güvenli bir okul ortamının tesis edilebilmesi noktasında çalışanlara yönelik yapılacak iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin önemli olduğu görülmektedir.

“AB İSG Çerçeve Direktifi”nde (1989/391/EEC); işyerlerinde risklerin önlenmesi, çalışanların korunması, çalışanların sağlık ve güvenliklerine yönelik tedbirlerin alınması, çalışan ve çalışan temsilcilerine İSG eğitimlerinin verilmesine dikkat çekilmiştir (ÇSGB, 2014). Kanun ve yönetmelik doğrultusunda özel sektöre bağlı işyerlerinde çalışanlarda olduğu gibi kamuya bağlı işyerlerinde de çalışanlara yönelik İSG farkındalığı oluşturmak amacıyla eğitimler düzenlenmektedir. MEB, çalışanlarına İSG eğitimini vermek üzere “Hizmet İçi Eğitim” kapsamında 12 saatlik bir eğitim programını hazırlamıştır. Bu eğitimler, MEB’te çalışan iş güvenliği uzmanı belgesi bulunan öğretmenler tarafından yürütülmektedir (İSG Genelgesi, 2014).

İSG mevzuatında (28648 sayılı ve 15.05.2013 tarihli yönetmelik) İSG eğitimlerinin amacını; “Eğitiminde verilen bilgilerin önemini kavramalarını ve İSG açısından çalışanlarda davranış değişikliği sağlanması” şeklinde belirtilmiştir.

Çalışanlara verilecek “İSG Eğitimlerinin Usul ve Esasları İle İlgili Yönetmelik”te (Madde 6) “İşverenler, çalışanlara en az yönetmelik’in Ek-1’inde belirtilen konularda çalışanlar işe başladıktan hemen sonra vermesini sağlar. Ayrıca işverenler, İSG eğitimlerini belirli aralıklarla (Az tehlikeli sınıf=3 yılda bir, Tehlikeli sınıf=2 yılda bir, Çok tehlikeli sınıf=yılda bir) tekrarlar.

Tablo 1
Çalışanların, temel isg eğitim konuları tablosu

1. Genel Konular	2. Sağlık konuları	3. Teknik konular
a) Çalışanların yasal hak-sorumlulukları	a) Meslek hastalıklarının sebepleri	a) Kimyasal-fiziksel-ergonomik risk
b) Çalışma mevzuatı ile ilgili bilgiler	b) Hastalıktan korunma prensipleri-korunma tekniklerinin uygulanması	b) İş kazalarının sebepleri-korunma prensipleri ile tekniklerinin uygulanması
c) İşyeri temizliği-düzeni	c) İlk yardım	c) Parlama-patlama- yangın ve yangından işaretleri
ç) İş kazası-meslek hastalığından doğan hukuki sonuçlar	ç) Biyolojik ve psikososyal risk etmenleri	ç) İş ekipmanlarının güvenli kullanımı,
	d) Tütün ürünlerinin zararları-pasif etkilenim	d) Ekranlı araçlarla çalışma
		e) Elektrik, tehlikeleri-riskleri ve önlemleri
		f) İş kazalarının sebepleri-korunma prensipleri ile tekniklerinin uygulanması
		g) Güvenlik-sağlık
		ğ) Kişisel koruyucu donanım kullanımı
		h) İş sağlığı-güvenliği genel kuralları, güvenlik kültürü
		ı) Tahliye-kurtarma

1.6.1. Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürünü Oluşturmak

Dünyada, her yıl milyonlarca işçinin çalışma hayatında iş kazası/meslek hastalığı neticesinde hayatını kaybetmesi ya da yaralı hale gelmesi İSG konusunun üzerinde önemle durulması gereken bir mesele haline getirmiş olmalıdır. Ülkemizde ise her yıl yaşanan iş kazası/meslek hastalığı neticesinde binlerce çalışmamız can kaybı yaşamakta ya da yaralı/engelli hale gelmektedir. Bu ölüm veya yaralanma/engellerin önüne geçmek için ülkemizde İSG kültürünün yaygınlaştırılması önem arz etmektedir. Geleceğin çalışanları ve işverenleri olacak öğrencilerimize, güvenli ve sağlıklı eğitim öğretim ortamları oluşturmak için okul ve kurumlarda düzenli olarak fiziki yapı, tehlikeli tesis, tesisatları, iş ekipmanlarını kontrol ederek sağlığa ve güvenliğe zarar verebilecek riskleri tamamen elimine etmek, mümkün olmuyorsa riski kabul edilebilecek bir duruma getirilmesi için ortam gözetimleri yaparak öğrencilerimizde ve çalışanlarımızda İSG Kültürünü yerleştirmek gerekmektedir.

Okullarda İSG kültürü oluşturmak için MEB ile ÇSGB arasında (02 Ocak 2009), 2 yıl süreli bir işbirliği protokolü imzalanmıştır. Protokolün süresi bittikten sonra 2 yıl süre ile protokol uzatılmıştır. Daha sonra tekrar iş protokolü (10.01.2019) imzalanmıştır. Bu Protokol'ün amacı yönetici, öğretmen, usta öğretici, kursiyer ve çıraklar ile öğrencilerde İSG bilincini geliştirilmek için çalışmaların yapılması şeklinde gerçekleşecek olmasıdır.

Bu protokolün 7. maddesinde MEB okullarla ilgili yükümlülüklerini şu şekilde sıralamaktadır:

“Okul öncesi eğitim, çocukluk ve yetişkin dönemi eğitim-öğretim müfredatı ile staj uygulamalarında iş sağlığı ve güvenliğine yer verilmesi, ders kitabı yazarlarına yönelik bilgilendirici faaliyetler düzenlenmesi,

Yönetici, öğretmen, usta öğretici, çırak, stajyer, kursiyer ve öğrencilerde İSG bilincini geliştirilmek için eğitimler ve aktiviteler düzenlenmesi,

Eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliğinin görünür hale getirilmesi amacıyla kısa film yarışması, drama ve tiyatro etkinlikleri, sanal gerçeklik ve yaparak öğrenme uygulamaları, dergi, afiş, broşür ve pano hazırlanması ile öğrenci kulüpleri kurulması gibi sosyal, kültürel ve fiziki aktiviteler yapılması,

Eğitim kurumlarının daha güvenli hale getirilmesi ve mevcut risklerin elimine edilmesi veya kabul edilebilir seviyeye indirgenmesi için çalışmalar yapılması, örnek model kurum oluşturulması,

Bu Protokol kapsamında hazırlanacak her türlü materyalin eğitim öğretim açısından uygunluğunun belirlenmesi için gerekli iş ve işlemlerin yürütülmesi,

Yönetici, öğretmen, usta öğretici, çırak, stajyer, kursiyer ve öğrencilere yönelik iş sağlığı ve güvenliği içerikli aktiviteler sonucu ortaya çıkan davranışsal ve kültürel değişikliklerin izlenmesi, düzenleyici ve önleyici faaliyetlerin yürütülmesi,

T.C. AÇSHB, İSG alanında eğitim ile ilgili hazırlanacak yönetmelik, tebliğ, program gibi konularda destek sağlanması” olarak belirlenmiştir.

Ayrıca bu iş protokolü kapsamında, MEB Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 2510591 sayılı ve 05.02.2019 tarihli yazısında; okul ve kurumlarda, İSG ile ilgili gündelik yaşamımızda kavram ve kuralların davranış haline getirilmesi için İSG kültürü oluşturmak amacıyla öğretim kademelerine, öğrencilerimizin seviyelerine uygun olarak iş sağlığı ve güvenliği konulu afişlerin hazırlanıp okul ve kurumlara dağıtımını gerçekleştirilmiştir.

1.6.2. Ortaöğretim Okullarında İş Güvenliği Dersinin Gerekliği

İş güvenliğinde eğitimin başlıca amaçları çalışanları koruması, üretimin güvenliğini sağlaması ve işletme güvenliğini sağlamasıdır. İş kazalarına neden olan en önemli faktör insana bağlı sebeplerden kaynaklanması ve bu sebeplerin temelinde ise kazayı geçiren kişilerde eğitimin yetersiz olması, iş kazalarında önleyici tedbirlerin ve eğitimin önemini açıkça ortaya koymaktadır. Okulların tehlikelerden arındırılmasını sağlamak, önleyici tedbirler almak, sağlıklı ve güvenli bir eğitim öğretim ortamını oluşturmak bu konuda bilgi sahibi olmayı gerektirir.

İş güvenliği dersi, okullarda ders olarak değil kazanım olarak mesleki-teknik eğitim veren okul ve kurumlarda “Mesleki Gelişim Dersi” öğretim programı 9. Sınıf programında verilmektedir. 2015 yılından itibaren ise, liselerde 12. sınıflara yönelik seçmeli “İş Güvenliği Dersi” olarak verilmeye başlanmıştır. Okul ve kurumlarda öncelikli olarak çalışma alanına ara eleman yetiştiren teknik liseler ve mesleki eğitim merkezlerinde iş güvenliği eğitimi zorunlu ders olarak verilmeli, daha sonra ise ilkokuldan başlayıp üniversite öğrenimi bitene kadar öğrencilere temel bilgi ve davranış kazandırıp yeterli düzeyde bir İSG eğitiminin müfredata zorunlu ders olarak kazandırılmalıdır.

1.6.3. Okullarda Tehlike Risk ve Risk Değerlendirmesi

İSG Kanunu tehlikeyi; “İşyerlerinde var olan ve ya işyeri dışından gelebilecek, çalışanlara veya işyerine zarar-hasar verme potansiyeli” şeklinde tanımlarken, Riski; “Tehlike neticesinde yaralanma kayıp veya başka zararlı sonuçları meydana getirme ihtimali” olarak ifade eder. Risk değerlendirmesini de “İşyeri dışından gelebilecek ya da işyerinde var olan tehlikeleri belirledikten sonra riske dönüşmesine neden olan etkenler ile bu tehlikelerden kaynaklanacak riskleri analiz ederek derecelendirmek, ardından kontrol tedbirlerini kararlaştırmak için yapılması gereken çalışmalar.” olarak ifade edilmiştir (İSG Kanunu, 2012).

Sadece özel sektöre ait işyerlerini değil okulları da kapsamına alan İSG kanunu okul müdürlerini işveren sıfatıyla, öğretmenleri ise, hizmet veren sıfatıyla kanun ve yönetmeliklerdeki maddeleri uygulamakla zorunlu tutmuştur. Okullarımızda, güvensiz davranış ve güvensiz durumlardan dolayı birtakım olaylar ve kayıplar yaşanabilmektedir. Bu kayıpları önlemek adına okul ve kurumlarda İSG ile ilgili gerekli önlemlerin alınması, çalışma alanlarının risklerden arındırılması, okulların daha güvenli bir duruma getirilmesi çalışmaları yapılmaktadır. Bu çalışmalar kapsamında olması gereken asgari İSG önlemlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

Merdiven ağları, perde gibi önlemlerle merdiven boşluklarından düşmeye karşı önlem alınması.

Okul ve kurumlarda duvara sabitlenmemiş ne kadar dolap, levha, pano ve benzeri eşyanın sabitlenmesi ve belirli aralıklarla sürekli kontrollerinin yapılması.

Engelli rampalarının mevzuata uygun olması ve daima kullanılabilir durumda olması, periyodik bakımlarının zamanında yapılması.

Bahçe kapılarının bağlantı noktalarına dikkat etmek, devrilmesine karşı önleyici tedbirler almak, gerekirse ek bağlantılar yapmak, araç geçişlerinin yoğun olduğu sokağa ya da caddeye açılan kapıların önlerini araçın hızını kesecek malzeme ile kaplamak.

Okul bahçesinde bulunan fosseptik çukuru ve kuyu kapaklarının sağlam olması şayet kapaklar metal ise kilit altına alınması ve periyodik aralıklarla kontrol edilmesi.

Yağışlı ve donlu havalarda kayarak düşmelerin önüne geçmek için zeminin ve yürüyüş alanlarının araç gereçlerle temizlenmesi, uyarı işaretlerinin konulması gibi önlemlerin alınması.

Pencerelerin açılması durumunda orada bulunan kişilerin yaralanma ve düşme riskine karşı kanat açıklığının yaklaşık 10-15 cm olacak şekilde ayarlanması.

WC'ler temiz olmalı, uygun zamanlarda havalandırılmalı, okulun içinde ve dışında kaygan yüzeylerde "Dikkat Kaygan Zemin" uyarı levhası konulması ve zeminin mümkünse hemen kurutulması.

Elektrik odası, kazan dairesi, jeneratör odası vb. yerler kontrol edilmeli, yetkisiz kişilerin girişini engellemek için kilit altına alınması gibi önlemler alınması.

Çatı araları ve kazan daireleri depo olarak kullanılmaması.

Yangın dolapları, yangın tesisatları ve yangın söndürücülerini bakımı ve periyodik kontrollerinin yapılması.

Yangın algılama ve uyarı sistemlerinin olması, periyodik kontrollerinin yapılması.

Topraklama tesisatı ve yıldırımdan korunma (paratoner) sistemi olması, periyodik kontrollerinin yapılması.

Kaçak akım rölelerinin elektrik ana panolarında 300 mA olması, ayrıca tali panolarda 30 mA olması ve periyodik kontrollerinin yapılması, ana panoların önüne yalıtkan bir paspasın konulması.

Acil çıkış kapılarının çıkış yönüne doğru açılması, kilitli tutulmaması.

Toplu yaşam (derslik, kütüphane, toplantı salonu, kantin, yemekhane gibi) yerleri kapılarının kaçış yönüne doğru açılması gibi önleyici tedbirlerin alınması sıralanabilir.

MEB okullarda olumsuz durumların yaşanmaması için İSG ile ilgili il ve ilçelerde İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimlerini (İSGB) oluşturarak iş güvenliği uzmanlarını bu birimlerde görevlendirmiştir. İSG hizmetlerinin sürekliliğini sağlamak, verilerin kayıtları güncel tutulması ile bilgi güvenliğinin sağlanması amacıyla “Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim sistemleri” (MEBBİS)’te İSGB modülü oluşturulmuş olup modül üzerinden "Kurum Risk Değerlendirme İşlemleri" ekranı bilgi girişleri elektronik ortamda yönetilmektedir. Okul ortamında bulunan tehlike unsurlarını değerlendirerek önlenilecek ve öngörülebilecek bütün risklerin tespitini yapıp tedbirlerin alınması için okul ve kurumlarda risk değerlendirme ekipleri “İSG Risk Değerlendirme Yönetmeliği”ne (Madde 6) göre oluşturulmaktadır.

İşverenin işyeri dışındaki kişi ve kuruluşlardan ihtiyaç duyulması halinde bu ekibe destek olmak üzere hizmet alabilir. İşveren veya işveren vekili tarafından risk değerlendirme çalışmalarının koordinasyonu sağlamak için ekip içinden görevlendirilen bir kişiye görev verebilir. İşveren, ekip üyelerinin görevlerini yürütmeleri için gerekli araç ve gereçleri karşılar, çalışanların haklarını ve yetkilerini kısıtlayamaz. Görevlendirilen çalışanlar ise risk değerlendirmesi çalışmalarındaki bilgi ve belgeleri koruyup ve gizli tutmakla sorumludur (Risk Değerlendirme Yönetmeliği, 2012).

Risk değerlendirmesinde sadece ekip üyelerinin görüşlerine yer verilmemeli, ihtiyaç duyulması halinde çalışanlarında bu sürece dahil edilmesi, görüşlerinin alınması, risk değerlendirmenin kontrolleri yapılmalıdır. Kontroller yapılırken risk değerlendirme yönetmeliğine göre aşağıda belirtilen adımlar uygulanır.

“Planlama: Riskleri analiz ederek önem sırasına ve etkilerinin büyüklüğüne göre riskleri kontrol etmek amacıyla bir planlama yapılır.

Risk kontrol tedbirlerini kararlaştırmak: Riski ortadan kaldırmak, bu mümkün olmuyorsa riski kabul edilebilecek duruma getirmek için şunlar uygulanır.

Tehlikenin ya da tehlike kaynağının ortamdaki kaldırılması.

Tehlikenin, önce tehlikeli olmayanla yer değiştirilmesi ya da daha az tehlikeli olanla yer değiştirilmesi.

Risklerin, kaynağından müdahale edilmesi.

Risk kontrol tedbirini uygulamak: Sorumlu olan kişiler tarafından kararlaştırılmış olan tedbirleri kapsayan planlar hazırlanır ve hazırlanan bu planlar işveren tarafından uygulamaya konulur.

Uygulamaların izlenmesi: Hazırlanmış olan planlar düzeltici ve önleyici tedbirlerle sürekli revize edilerek tamamlanır.

1.7. İş Sağlığı ve Güvenliğinde Tarafların Hak Sorumluluk ve Görevleri

İSG’de tarafların sorumluluklarına ve görevlerine genel olarak bakıldığında, devletin; mevzuat yapmak, denetim yapmak, işverenlerin; önlem almak ve çalışanlarına eğitim vermek, çalışanların da; alınan önlemlere uymak gibi görevleri bulunmaktadır.

Devletin görevleri;

Yasa çıkarmak, teşkilatlanmak, denetim yapmak,

İşverenin ve çalışanların iş sağlığı ve güvenliğinde önlemlerin sağlanmasında bazı yaptırımlar uygulamak gibi birtakım görevleri bulunmaktadır.

İSG’ye yönelik devletin temel görevi ise;

İş kazaları ve meslek hastalığına sebep olan durumları araştırmak, incelemek ve bunlara karşı tedbir alacak çalışmalar yapmak, sanayi ve teknolojideki gelişmeleri yakında takip etmek, gelişmeleri izlemek ve güncel mevzuatları çıkarmak gibi yükümlülükleri bulunmaktadır.

İSG sadece işverenlerin ya da işçilerin sorumluluğunda olmayıp, sosyal devlet gereği devletin sorumluluğundadır. Devletin anayasal görevlerinden bir tanesi de İSG ile ilgili düzenleme ve denetleme görevi bulunmaktadır. Bu nedenle devlet; İSG açısından işveren ile işçinin arasındaki ilişkiye katılmakta ve üçlü bir çalışma yapısı ortaya çıkmaktadır (Kabakçı, 2009).

İşveren açısından bakıldığında; çalışanın güvenliğini ve sağlığını sağlamakla yükümlülüğü bulunup bu doğrultuda;

Mesleki riskleri önlemek, eğitim vermek dâhil tüm önlemleri alması,

Gerekli araç-gereçlerin sağlaması,

Değişen şartlara göre sağlık-güvenlik tedbirlerini uygun hale getirmesi, mevcut durumu iyileştirmesi,

İSG tedbirlerine işyerinde uyulup uyulmadığını izlemesi, denetlemesi ve uygunsuzlukları gidermesi için çalışmalar yapması,

İşveren ve ya işveren vekilinin risk değerlendirmesi yapması veya yaptırması,

Çalışanlara verilecek bir görevde işe uygun olup olmadıklarını göz önüne alması,

İşyerinde yetkili kişiler dışındakilerin hayati ve özel tehlikesi bulunan yerlere girilmesinin önlenmesi,

İşverenin işyerinin dışında uzman olan kişilerden ve ya kuruluşlardan hizmet satın alması sorumluluğunu hiçbir zaman ortadan kaldırmayacağı gibi İSG ile ilgili alınmış önlemlerin maliyetlerini çalışanlarına yansıtamayacağı,

İşverenin çalışanlarına uygun talimatlar vermesi.

Şeklinde çalışanlarına karşı sorumlulukları bulunmaktadır.

Çalışanlar açısından bakıldığında ise; iş ortamlarında İSG ile ilgili kurallara uyulması, kendisi ya da bir başka çalışan için tehlikeli olabilecek tutum ve davranışlardan kaçınması, makina ve ekipmanları talimatlarına uygun olarak kullanması, kişisel koruyucu donanımları doğru kullanması ve kullandıktan sonra bunları muhafaza etmesi gibi birtakım sorumlulukları bulunmaktadır (Kılıkış, 2013).

Çalışan ise, kendi hareketinden ya da yaptığı işten kaynaklı başka çalışanın güvenliğini, sağlığını tehlikeye düşürmemek, işyerindeki makine, araç-gereç, cihaz, taşıma ekipmanını, üretim araçlarını talimatlarına uyacak şekilde kullanması, keyfi olarak makina koruyucularını değiştirmemesi veya çıkarmaması, kendilerine verilmiş olan kişisel koruyucu donanımı koruması ve doğru kullanması gerekir. İşveren veya işveren temsilcisine makina ekipmanlarında ve bina ile ilgili İSG açısından hayati ve ciddi tehlike arz eden bir tehlike ile karşılaştıklarında zaman kaybetmeden bilgi vermesi, işyeri denetimleri neticesinde ortaya çıkan eksiklikler ve mevzuata aykırı durumlar için iş birliği yapması ayrıca kendi çalışma alanıyla ilgili İSG tedbirleri alınması için çalışan temsilcisi ve işverenle iş birliği yapması gibi sorumlulukları bulunmaktadır.

BÖLÜM 2

ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

İSG ile ilgili özel sektör ve kamu kurumunda çalışanların bilgi düzeyleri ve farkındalıklarının ölçülebilmesi için farklı çalışmalar yapıldığı görülmektedir. İstihdam oranının yüksek olması nedeniyle özel sektör çalışanlarına yönelik yapılan çalışmaların daha fazla olduğu gözlemlenmektedir. Yeteri kadar olmasa da kamu kurum ve kuruluşlarında bu araştırmalar yapılmıştır. Milli eğitim alanında öğrencilere ve öğretmenlere yönelik bazı çalışmaların yapıldığı, ancak sadece ortaöğretim kademesindeki öğretmenleri kapsayacak bir çalışmanın ise yapılmadığı tespit edilmiştir.

“Sanayide Staj Yapan Meslek Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin İş Güvenliği Konusunda Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri” başlıklı tez çalışmasında Ersoy, S. (2004), örneklem grubunu sanayideki işletmelerde stajını yapan son sınıf meslek lisesi öğrencilerin İSG ile ilgili karşılaşmış oldukları problemler hakkında bazı tespitlerde bulunmuştur. Araştırma sonucunda problemin kaynağını iş güvenliği kavram ve kurallarına yeteri kadar eğitim uygulamalarında yer verilmediğini ve çalışanların çalışma şartları hakkında bilgi sahibi olmadıklarını söylemiştir. Bununla birlikte staja gönderilen öğrencilerin meslekte çalışabilme yeterliliğini belirlemek için onlara psikolojik ve fiziksel muayene yapılmasını, öğrencilerin işletmelerde karşılaşabilecekleri çalışma şartları hakkında iş güvenliği yönergesi verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

“Endüstriyel Teknik Lise Elektrik Bölümlerinde Okuyan Öğrencilerin Karşılaştıkları İş Güvenliği Sorunları” araştırmasında Sekmen, M. R. (2006), İstanbul ilinde 2005-2006 öğretim yılında “Anadolu Meslek, Endüstri Meslek, Teknik lise ve Anadolu Teknik Liseleri Elektrik Bölümleri”nde öğrenim gören 274’ü Öğrenci ve 86’sı Elektrik bölümü öğretmenlerine anket tekniğini kullanarak araştırma yapmıştır. Elektrik bölümünün diğer bölümlere göre ölüm ile sonuçlanabilecek elektrik çarpması durumunun yüksek olduğu, bu durumun öğrenci ve öğretmenler açısından önemli bir problem olduğu ayrıca problemin en aza indirilmesini sağlamak için birinci sınıftan itibaren ilk yardım eğitimi ve İSG eğitimleri verilmesinin gerekli olduğu ifade edilmektedir.

“İş Sağlığı ve Güvenliğinde Eğitimin Rolü, İşgörenlerin İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Eğitimi Konusundaki Bilinç Düzeylerini Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma” tez çalışmasında Yıldırım, E. (2010), iş kazaları ve meslek hastalıklarından en çok etkilenen sektörlerden olan inşaat sektöründe çalışan 71 mavi yakalı işçilerin işçi sağlığı-işçi güvenliği eğitimleri konusunda, bilgi düzeylerini ölçmek için çalışma yapmıştır. Mavi

yakalıların iş sağlığı ve işçi güvenliği eğitimlerine olan bakış açısını belirlemeye yüz yüze anket yöntemiyle inceleyerek yorumlamıştır. Bu incelemede işgörenlerde eğitim bilinci oluşturarak işgörenlerin çalıştıkları ortamlarda maruz kalabilecekleri iş kazaları ve meslek hastalıklarını büyük ölçüde önlenebileceğini, çekilen acıların maddi ve manevi zararların azalacağı sonucuna varmıştır.

“Gaziantep’teki Meksa - Gesop Çıraklık Eğitimi Merkezindeki Kursiyerlerin İş Sağlığı ve İş Güvenliğine Bakışının Değerlendirilmesi” tez çalışmasında Yaman, H. (2011), öğrencilerin İSG farkındalık durumlarını, iş kazası geçirme, meslek hastalığına yakalanma durumlarını evrenden küme örnekleme ile 969 öğrenciye anket yöntemini kullanarak uygulamıştır. Bu çalışmanın sonucunda eğitim merkezine devam eden ve gelecekte bir işgören olarak sahada işini icra edecek olan öğrencilerde İSG ile ilgili temel uygulamalarda belirli bir bilinç düzeyi oluşturulması ve bu bilincin uygulamada ortaya konulması için desteklenmesi gerektiğini belirtmiştir. İşveren ve yöneticilerin işletmelerdeki güvensiz koşulları ve güvensiz davranışları ortadan kaldırmak için çalışanlara eğitimler vererek, iş kazalarını buz dağına benzeterek buz dağının sadece bilinen kısmını değil, bilinmeyen kısmını da yok edilebileceğini belirtmiştir.

Aksoy ve ark. (2013), “Gümüşova Meslek Yüksekokulu’nda İş Güvenliği Bilincinin Belirlenmesi” makale çalışmasında; İSG bilincinin meslek yüksekokulu öğrencilerinde oluşturulabilmesi için gerek işletmeler gerekse eğitim kurumlarına önemli sorumlulukların düştüğünü, ayrıca öğrencilerin çalışma hayatına başlamadan önce meslek hastalıkları ve iş kazaları hakkında bilgilendirilerek İSG bilincinin oluşturulmasının gerekliliğinden bahsedilmektedir.

Uslu, V. (2014), “Metal Sektöründe İşçilerin Güvenlik Kültürü Algılamaları, İşletmelerdeki Güvenlik Performansını Ölçmeye Yönelik” tez çalışmasında; İSG uzmanlarının hazırladığı risk analiz sonuçlarını göz önünde bulundurarak firmaların analiz sonuçlarını, çalışanların güvenlik kültürü algılarının demografik (yaş, cinsiyet, medeni durum, çalışma süresi) özelliklerine göre farklılık elde etmediğini, işçilerin eğitim durumu, güvenlik kültürü algıları, işyerindeki pozisyonları, ramak kala olayları, daha önce kaza geçirme durumları, yaşama durumları farklılık gösterdiğini belirtmiştir. Güvenlik performansı ile güvenli davranışın arasında pozitif yönlü bir durum tespit ettiği, yalnız matris metodunu kullanarak güvenlik kültürü ile gerçekleştirdiği risk değerlendirme raporundaki risklerin ortalaması arasında anlamlı bir bağ tespit edemediğini belirtmiştir.

“Acil Servis Çalışanlarının İş Güvenliğine İlişkin Algı Düzeylerinin İncelenmesi” başlıklı tez çalışmasında Tepebaş, Ş. (2015), Ordu, Giresun, Trabzon ve Samsun illerinde

acil servis çalışanlarının iş güvenliği konusunda algılama düzeylerini belirlemek amacıyla 471 kişiye anket uygulamıştır. Araştırmasında işçilerin çoğunluğu iş riski ya da İSG eğitimi aldıklarını ifade etmiştir. İş kazası geçirmeyenlerin oranını daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Çalışanların iş güvenliği algılarının sadece cinsiyetlerine, işyerinde çalıştıkları bölümde, baktıkları hasta sayısına, eğitim durumlarına, iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almaları ya da almamaları durumlarına, herhangi bir iş kazası geçirmeleri veya geçirmemelerine göre farklılık gösterdiğini bulmuştur.

Balcı (2016), “Ortaokullarda İş Sağlığı ve Güvenliğinin Araştırılması” adlı yüksek lisans tez çalışmasını İstanbul-Zeytinburnu ilçesinde dört ortaokulda öğretmenlere anket uygulamıştır. Çalışma sonucunda okulların fiziki durumlarında İSG ile ilgili bir takım eksikliklerin olduğunu sonucuna varmıştır.

Gümüş (2016), “Okullarda İş Sağlığı ve İş Güvenliği Uygulamaları ve Öğretmenlerin Bu Konudaki Bilgi Düzeylerinin İrdelenmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında; İstanbul Beylikdüzü, Esenyurt ve Büyükçekmece ilçelerinde farklı okullarda görev yapan 160 öğretmene anket uygulamıştır. Çalışma neticesinde genel olarak öğretmenlerin İSG kanunu hakkında kısmen bilgiye sahip oldukları, İSG konusunda çoğu öğretmenlerin bilgilendirilmediği, çalıştıkları okullarda uzman kişiler tarafından İSG ile ilgili bilgilendirmelerin yapılmadığı sonucuna varmıştır.

Güğercin ve ark. (2016), “Ziraat Mühendislerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Konusundaki Görüş ve Yeterlilikleri Üzerine Bir Araştırma (Adana Örneği)” makalesinde, çalışmasını yürüttüğü kamu kurumunda kurum ve çalışanların İSG konusunu yeteri kadar önemsemediklerini, İSG eğitimlerinin iş kazalarını kısmen engelleyebileceği tespitinde bulunmuştur.

Beşir (2018), “Devlet Okullarında İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürüne Yaklaşımın İncelenmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında; İstanbul Şile’de okullarda çalışan gönüllü 125 öğretmene anket uygulayarak yapmıştır. Çalışmasının ana konusu olan öğretmenlerin en az öğrenciler kadar İSG konusunda bilgi düzeylerinin yetersiz olduğunu, yetersiz olan bilgi düzeylerini ise yapılacak İSG eğitimleri ile farkındalıklarını geliştirilebileceğinin önemine vurgu yapmıştır.

Tetik, R. (2018), “İnşaat Sektöründe İş Güvenliği Kültürünün İncelenmesi” isimli tez çalışmasında, Şirnak’ta bir inşaat şantiyesinde 145 inşaat işçisinin İSG ile ilgili bilgilerini ve farkındalıklarının seviyesini ölçmek için yüz yüze anket yapmıştır. Araştırma neticesinde bu sektörde çalışanların eğitim seviyelerinin düşük olması, olumsuz çalışma şartlarının düzeltilmesi, çalışanların ve işverenlerin iş sağlığı ve güvenliği eğitimine tabi

tutulmasını, kazaların yoğun olarak yaşandığı bu tehlikeli sektörde önemli bir oranda hayat kurtarılabileceğini söylemektedir.

Uzuntarla, F. (2018), “Sağlık Çalışanlarının İş Güvenliği Farkındalıkları İle Güvenli Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı tez çalışmasında Ankara ilinde hizmet vermekte olan bir eğitim ve araştırma hastanesinde görev yapan çalışanlardan 418 kişi ile anket yöntemi ile çalışanların iş güvenliği farkındalıkları ve güvenli davranışları arasındaki ilişkilerini incelemiştir. Bu inceleme sonucunda sağlık çalışanlarının iş güvenliği farkındalıkları ile güvenli davranış düzeylerinin yüksek olduğunu tespit etmiştir. İş güvenliği farkındalığının gelir düzeyine göre farklılık gösterdiğini, iş güvenliği farkındalığı ile güvenli davranışlar arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkinin olduğunu, iş güvenliği farkındalığının artması çalışanlarda güvenli davranışlar sergilemelerinde bir artışa neden olduğu sonucuna varmıştır.

Yar, N. S. (2018), “İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının İş Sağlığı Ve Güvenliği Farkındalığı Üzerine Etkilerinin İncelenmesi” üzerine hazırladığı tez çalışmasında Kocaeli ili Çayırova ilçesinde tehlikeli sınıfta bulunan plastik enjeksiyon ve otomobil parçası üretimi yapan bir fabrikanın 170 çalışanına uyguladığı ankette İSG farkındalığı arttırmak için, eğitim ve diğer İSG uygulamalarının etkisini incelemiştir. İnceleme sonunda İSG eğitimlerinin İSG farkındalığı oluşturmada tek başına yetersiz kaldığını, İSG farkındalığı oluşturmak ve bunu davranış haline dönüştürmek için teşvikler ve cezai yaptırımlardan ve uyarı işaretlerinden yararlanılabileceğini belirtmiştir.

Sari H., (2019). “Petrol Rafinerisi Çalışanlarının İş Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Analizi (Mersin Ataş Örneği)” üzerine hazırladığı yüksek lisans tez çalışmasında çalışanların İSG’ye yönelik bilgi düzeylerinin orta düzeyde olduğu, cinsiyet açısından bir farklılığın olmadığı, yaş seviyeleri bakımından anlamlı bir farklılığın olduğu sonucunu tespit etmiştir.

BÖLÜM 3

MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Çanakkale merkez ve ilçelerinde ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin yürürlükte olan İSG mevzuatının getirdiği düzenlemeler ve yükümlülüklerle ilişkin iş güvenliği bilgi düzeylerinin belirlenmesi, belirlenen bu bilgi düzeylerinin demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğinin araştırılması üzerinedir.

3.2. Araştırmada Kullanılan Yöntem

Bu tez çalışmasında literatür taraması yapılarak, İSG mevzuatı hakkında kanun ve yönetmelikler araştırılarak bilgiler toplanmış ve bu bilgiler doğrultusunda bir takım anket soruları hazırlanmıştır. Çalışma, bir alan çalışması olup, nicel araştırma tekniklerinden anket tekniği kullanılarak katılımcılarla bire bir görüşülerek yapılmıştır. Çalışmada katılımcılara 3'ü açık uçlu soru, 27'si kapalı uçlu soru olmak üzere toplam 30 soru yöneltilmiştir. Anket sonuçlarından elde edilen veriler, "SPSS (IBM SPSS Statistics 24) programı" kullanılarak verilerin analizi yapılmıştır.

Anket beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, katılımcılara ait demografik bilgiler (cinsiyet, medeni durum, yaş seviyeleri) yer alırken, ikinci bölümde ise katılımcıların İSG ile ilgili bilgi düzeylerine yönelik sorular 4'lü likert (Hiç=1, Az=2, Orta=3, Çok=4) sorular yer almıştır. Üçüncü bölümde katılımcılara çoktan seçmeli sorular sorulmuştur [(Evet=1, Hayır=2), (Az Tehlikeli=1, Tehlikeli=2, Çok Tehlikeli=3, Bilmiyorum=4)]. Dördüncü bölümde katılımcıların görev yaptıkları okulları ile ilgili sorular 3'lü likert (Evet=1, Hayır=2, Bilmiyorum=3) şeklinde hazırlanmıştır. Son bölüm olan beşinci bölümde ise katılımcıların İSG ile ilgili bilgilere katılım düzeylerini ölçmeye yönelik 5'li likert sorular hazırlanmıştır (Tamamen Katılıyorum=1, Katılıyorum=2, Kararsızım=3, Katılmıyorum=4, Kesinlikle katılmıyorum=5).

Araştırmanın evrenini Çanakkale merkez ve ilçelerinde ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin tamamı (N=1600) oluşturmuş olup, araştırmanın örneklemini 463 Öğretmen (Kadın=260, Erkek=197, Cinsiyetini Belirtmeyen=6 kişi) oluşturmuştur. Araştırmanın neticesinde öğretmenlerin farklı demografik (cinsiyet ve yaş seviyeleri) özelliklerine göre İSG ile ilgili bilgi düzeyleri değerlendirilmiştir.

3.3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlıkları

Bu araştırmada kullanılan İş Sağlığı ve Güvenliği farkındalık anketi “2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılı”nda Çanakkale merkez ve ilçelerinde ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlere uygulanmıştır. Araştırmamız Çanakkale ilinde liselerde görev yapan öğretmenler ile sınırlı tutulmuştur. Çalışmaya yönelik hazırlanan İSG farkındalık anketi Ek 1’de yer almaktadır.

BÖLÜM 4

ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

Araştırmada katılımcılardan elde edilen bulgular beş bölümde analiz edilmiştir. Bunlar:

- Katılımcılara ait demografik bulgular,
- Anket sorularına ilişkin bulgular,
- Anket sorularına ilişkin bağımsız t-testi analizi,
- Anket sorularına ilişkin tek yönlü varyans analizi (one-way anova),
- Anket sorularına ilişkin çapraz (crosstabs) tablo analizi.

4.1. Katılımcılara Ait Demografik Bulgular

Araştırma kapsamında hazırlanan İSG farkındalık anketine, “2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı”nda Çanakkale merkez ve ilçelerinde ortaöğretimde görev yapan 463 öğretmen katılmış olup, yapılan anketlerin tümü geçerli kabul edilmiştir. Demografik özelliklere ait özet bilgiler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2
Katılımcılara ait demografik yapı

	Değişken	Frekans (n)	Yüzde (%)
Anket sayısı	Geçerli	463	100,0
	Geçersiz	0	0,0
	Toplam	463	100,0
Cinsiyet	Kadın	260	56,2
	Erkek	197	42,5
	Belirtilmemiş	6	1,3
	Toplam	463	100,0
Medeni Durum	Evli	365	78,8
	Bekar	83	17,9
	Belirtilmemiş	15	3,2
	Toplam	463	100,0
Yaş Seviyeleri	22-32	64	13,8
	33-43	206	44,5
	44-54	161	34,8
	55-65	31	6,7
	Belirtilmemiş	1	0,2
	Toplam	463	100,0

4.2. Anket Sorularına İlişkin Bulgular

Çalışma sonucunda anketlerden elde edilen veriler, “SPSS (IBM SPSS Statistics 24) programı” kullanılarak analiz edilmiştir. Güvenirlilik analiz sonuçları Tablo 3’te verilmiştir. Çalışmada; frekans, standart hata, aritmetik ortalama ve yüzde ölçüleri kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği ve varyansların homojenliği varsayımları kontrol edilmiş olup parametrik testlerden t-testi ve anova testinin yapılması uygun görülmüştür. Çalışmada ortalamaları karşılaştırmak için parametrik testlerden iki seviyeli değişkenin bulunduğu sorular için t-testi, ikiden fazla seviyeli değişken arasında herhangi anlamlı bir farklılığın olup olmadığını karşılaştırmak için tek yönlü varyans (One-Way ANOVA) analizi kullanılmıştır. Anova testi sonrasında istatistiksel düzeyde anlamlı farklılığın hangi seviyeler arasında olduğunu tespit etmek için ortalamaların karşılaştırılması için geliştirilen Post Hoc testlerden Duncan testi uygulanmıştır. İki ya da ikiden fazla değişkenin birbirlerinin üzerindeki dağılımları ise çapraz tablo ile belirlenmiştir.

Ölçümlerde güvenirlilik, güvenirlilik katsayısı cronbach’s alpha (α) ile ifade edilmektedir. Güvenirlilik katsayısı çoğunlukla 0 ve +1 aralığında bir değer alır. Bu değer 1’e ne kadar yakın olursa, güvenirliliğinde arttığı anlamına gelmektedir.

α değeri:

0,00 ile 0,40 arasında ise güvenilir olmadığı,

0,40 ile 0,60 arasında ise düşük derecede güvenilir olduğu,

0,60 ile 0,90 arasında ise oldukça güvenilir olduğu,

0,90 ile 1,00 arasında ise yüksek derecede güvenilir olduğu ifade edilir (Tavşancıl, 2019).

Tablo 3
Anketin güvenirlilik analizi

Cronbach’s Alpha	Değerlendirmeye Katılan Soru Sayısı
0,725	29

Katılımcıların İSG hakkında bilgi düzeylerini ölçmek için A1 sorusundan A8 sorusuna kadar sorular yöneltilmiştir. Sorulara ait yanıtların frekans ve yüzde dağılımları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4

Katılımcıların A1 sorusundan A8 sorusuna kadar verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları

Soru No	Katılımcılara yöneltilen sorular	Hiç	Az	Orta	Çok	Belirtilmemiş	Toplam
		Frekans %	Frekans %	Frekans %	Frekans %	Frekans %	Frekans %
A1	Okulunuzdaki sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiği hakkında bilgi düzeyiniz nedir?	1	27	222	211	2	463
		%0,2	%5,8	%47,9	%45,6	%0,4	%100,0
A2	Meslek Hastalıkları hakkında bilgi düzeyiniz nedir?	3	73	259	128	0	463
		%0,6	%15,8	%55,9	%27,6	%0,0	%100,0
A3	Mesleğiniz ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyiniz nedir?	2	46	215	196	4	463
		%0,4	%9,99	%46,4	%42,3	%0,9	%100,0
A4	İş kazalarında uygulanabilecek ilk yardım uygulamaları hakkında bilgi düzeyiniz nedir?	15	151	228	68	1	463
		%3,2	%32,6	%49,2	%14,7	%0,2	%100,0
A5	Olası bir deprem durumunda yapılması gerekenler hakkında bilgi düzeyiniz nedir?	0	41	228	190	4	463
		%0,0	%8,9	%49,2	%41,0	%0,9	%100,0
A6	Yangın esnasında ne yapılması gerektiği hakkında bilgi düzeyiniz nedir?	1	57	240	161	4	463
		%0,2	%12,3	%51,8	%34,8	%0,9	%100,0
A7	İş Kazası sonucunda ne yapılması gerektiği hakkında bilgi düzeyiniz nedir?	7	133	225	97	1	463
		%1,5	%28,7	%48,6	%21,0	%0,2	%100,0
A8	Okulunuzdaki iş güvenliği ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyiniz nedir?	11	81	272	98	1	463
		%2,4	%17,5	%58,7	%21,2	%0,2	%100,0

A1 sorusunda (Okulunuzdaki sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiği hakkında bilgi düzeyiniz nedir?) katılımcıların %47,9'u "Orta" ve %45,6'sı "Çok" seviyede bilgiye sahip olduğu, %0,2'si ise "Hiç" seviyede bilgiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre katılımcıların %93,5'i (%47,9 + %45,6) yani büyük çoğunluğu okullarındaki sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiği hakkında bilgi düzeylerinin orta ve çok seviyede bilgi sahibi olduğu saptanmıştır.

A2 sorusunda (Meslek Hastalıkları hakkında bilgi düzeyiniz nedir?) katılımcıların %55,9'u "Orta" seviyede bir bilgiye sahip olduğu, %0,6'sı ise "Hiç" seviyede bilgiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre katılımcıların yarısından fazlası (%55,9) orta seviyede bilgiye sahip olduğu saptanmıştır.

A3 sorusunda (Mesleğiniz ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyiniz nedir?) katılımcıların %46,4'ü "Orta" seviyede ve %0,4' ü ise "Hiç" seviyede bilgiye sahip

olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre, katılımcıların yarısına yakını (%46,4) orta seviyede bilgiye sahip olduğu saptanmıştır.

A4 sorusunda (İş kazalarında uygulanabilecek ilk yardım uygulamaları hakkında bilgi düzeyiniz nedir?) katılımcıların %49,2’si “Orta” ve %32,6’sı “Az” seviyede bilgiye sahip olduğu, %3,2’si ise “Hiç” seviyede bilgiye sahip olduğu saptanmıştır. Katılımcıların yaklaşık yarısının iş kazalarında uygulanabilecek ilk yardım uygulamaları hakkında bilgi düzeylerinin yetersiz olması, kazazedeye zamanında müdahale edilememesi neticesinde ölüm ihtimalinin artmasında önemli bir paya sahip olduğu söylenebilir. Öğretmenlere hizmet içi eğitim üzerinden ilk yardım uygulamaları kursu verilerek bilgi düzeylerinin arttırılması mümkün kılınabilir. Aksoy ve ark. (2013) tarafından yapılan benzer bir çalışmada “Gümüşova Meslek Yüksekokulu’nda Okuyan ğrencilerin İş Güvenliği Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi” çalışmasında katılımcıların %29,5 (n=200)’nin bilgi düzeylerinin orta seviyede olduğu belirlenmiştir.

A5 sorusunda (Olası bir deprem durumunda yapılması gerekenler hakkında bilgi düzeyiniz nedir?) katılımcıların %49,2’si “Orta” seviyede ve %8,9’u ise “Az” seviyede bilgiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre katılımcıların yarısına yakını (%49,2) orta seviyede bilgiye sahip olduğu saptanmıştır. Afet ve acil durum yönetimi Başkanlığı (AFAD) ve MEB işbirliği ile okul/kurum çalışanlarına ve öğrencilere afetlere hazırlık eğitimleri verilerek farkındalık oluşturulabilir.

A6 sorusunda (Yangın esnasında ne yapılması gerektiği hakkında bilgi düzeyiniz nedir?) katılımcıların %51,8’i “Orta” seviyede ve %0,2’si “Hiç” seviyede bilgiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre katılımcıların yarısından fazlası (%51,8) orta seviyede bilgiye sahip olduğu saptanmıştır.

A7 sorusunda (İş Kazası sonucunda ne yapılması gerektiği hakkında bilgi düzeyiniz nedir?) katılımcıların %48,6’sı “Orta” seviyede ve %1,5’i ise “Hiç” seviyede bilgiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre katılımcıların yarısına yakını (%48,6) orta seviyede bilgiye sahip olduğu saptanmıştır.

A8 sorusunda (Okulunuzdaki iş güvenliği ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyiniz nedir?) katılımcıların %58,7’si “Orta” seviyede ve %2,4’ ise “Hiç” seviyede bilgiye sahip oldukları gözlemlenmiştir. Bu sonuçlara göre katılımcıların yarısından fazlası (%58,7) orta seviyede bilgiye sahip olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların “İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi aldınız mı?” Sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 5’te görüldüğü üzere %90,1’i İSG eğitimi aldđđı, %9,7’si ise iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almadđđı tespit edilmiştir. Bu sonuca göre katılımcıların büyük

çoğunluğu (%90,1) İSG eğitimi aldıkları görülmektedir. Bu da katılımcıların İSG bilgi düzeylerinin “Orta” ve “Yüksek” seviye arasında olmasının sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Tablo 5

Katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği eğitimi aldınız mı? Sorusuna verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımı

Soru No	Katılımcılara yöneltilen soru	Evvet	Hayır	Belirtilmemiş	Toplam
		Frekans %	Frekans %	Frekans %	Frekans %
S1	İş sağlığı ve güvenliği eğitimi aldınız mı?	417 %90,1	45 %9,7	1 %0,2	463 %100,0

Benzer bir çalışmada Yıldırım ve ark. (2015), “Orman Ürünleri Sanayi Çalışanlarının İş Güvenliği Algılarının Belirlenmesi” çalışmasında katılımcıların %93’ü (n=228) İSG eğitimi aldıklarını”, Zor ve ark. (2017) tarafından yapılan çalışmada “Mobilya İmalatçılarında İş Güvenliği Algısı” katılımcıların %89,2’si (n=93) İSG eğitimi aldıkları belirlenmiştir. Akboğa Kale ve Yanık (2018), “İnşaat Sektörü Çalışanlarının İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Eğitimleri Konusundaki Bilinç Düzeylerini Ölçmeye Yönelik Bir Sektörel Araştırması”nda katılımcıların %92,2’sinin İSG eğitimi aldıklarını, Demir (2019), Okullarda iş güvenliği iklimi üzerine yaptığı çalışmasında katılımcıların %94’nün İSG eğitimi aldıklarını tespit etmiştir.

Katılımcıların “Okulunuz hangi tehlike sınıfında yer alıyor?” şeklindeki soruya verdikleri yanıtlar Tablo 6’da görüldüğü üzere, %45,1’i “Az tehlikeli”, %21,6’sı “Tehlikeli”, %8,4’ü “Çok Tehlikeli” ve %24,2’si ise okullarının hangi tehlike sınıfında yer aldığını bilmediği tespit edilmiştir.

Tablo 6

Katılımcıların okulunuz hangi tehlike sınıfında yer alıyor? Sorusuna verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımı

Soru No	Katılımcılara yöneltilen soru	Az		Çok		Belirtilmemiş	Toplam
		Tehlikeli	Tehlikeli	Tehlikeli	Bilmiyorum		
		Frekans %	Frekans %	Frekans %	Frekans %	Frekans %	Frekans %
S2	Okulunuz hangi tehlike sınıfında yer alıyor?	209 %45,1	100 %21,6	39 %8,4	112 %24,2	3 %0,6	463 %100,0

B1 sorusundan B7 sorusuna kadar katılımcılara okullarda iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yapılanlar hakkında farkındalıklarını ölçmek için sorular yöneltilmiştir. Sorulara ait yanıtlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Katılımcıların B1 sorusundan B8 sorusuna kadar verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları

Soru No	Katılımcılara yöneltilen sorular	Evet	Hayır	Bilmiyorum	Belirtilmemiş	Toplam
		Frekans %	Frekans %	Frekans %	Frekans %	Frekans %
B1	Okulunuzda kısmi zamanlı görevlendirilen iş güvenliği uzmanı var mı?	115 %24,8	204 %44,1	140 %30,2	4 %0,9	463 %100,0
B2	Okulunuzda iş güvenliği ile ilgili çalışan temsilcisi var mı?	125 %27,0	138 %29,8	193 %41,7	7 %1,5	463 %100,0
B3	Okulunuzda yangın alarm sistemi var mı?	368 %79,5	46 %9,9	44 %9,5	5 %1,1	463 %100,0
B4	Okulunuzda olası bir acil duruma karşı eylem planı var mı?	369 %79,7	14 %3,0	75 %16,2	5 %1,1	463 %100,0
B5	Okulunuzda iş sağlığı ve güvenliği kurulu var mı?	225 %48,6	45 %9,7	184 %39,7	9 %1,9	463 %100,0
B6	Okulunuzda yangınla mücadele ekipmanları (yangın tüpleri, yangın hortumları) kullanılabilir durumda mı?	367 %79,3	12 %2,6	80 %17,3	4 %0,9	463 %100,0
B7	Okulunuzda risk değerlendirme ekibi var mı?	202 %43,6	36 %7,8	208 %44,9	17 %3,7	463 %100,0
B8	Okulunuzda risk değerlendirme analizi yapıldı mı?	163 %35,2	24 %5,2	179 %38,7	97 %21,0	463 %100,0

B1 sorusuna (Okulunuzda kısmi zamanlı görevlendirilen iş güvenliği uzmanı var mı?) katılımcıların %44,1’i “Hayır” şeklinde, %24,8’i “Evet” ve %30,2’si ise “Bilmiyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Bu sonuçlara göre katılımcıların yarısına yakını (%44,1) okullarında kısmi zamanlı görevlendirilen iş güvenliği uzmanı olmadığını belirttikleri tespit edilmiştir. Dede ve Baltacı (2019), İnşaat sektörü üzerine yaptığı araştırma makalesinde benzer bir bulgu elde etmiştir. Bulgusunda katılımcıların %41,6’sı (n=305) İSG uzmanının görevlendirilmediğini belirttiklerini tespit etmiştir.

B2 sorusuna (Okulunuzda iş güvenliği ile ilgili çalışan temsilcisi var mı?) katılımcıların %41,7'si "Bilmiyorum" şeklinde, %29,8'i "Hayır" ve %27,0 ise "Evet" şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Bu sonuca göre katılımcıların yarısına yakını (%41,7) okullarında İSG ile ilgili çalışan temsilcisini bilmedikleri tespit edilmiştir. B1 ve B2 soruları ortak değerlendirildiğinde Okul ve kurumlarda görevlendirilen iş güvenliği uzmanları bulunmakta, okul ve kurumlarda oluşturulan risk değerlendirme ekiplerinde çalışan temsilcileri bulunmaktadır. Buradan hareketle okullarda görev yapan katılımcıların İSG ile ilgili yapılan çalışmalar hakkında bilgi sahibi olmadıkları söylenebilir.

B3 sorusuna (Okulunuzda yangın alarm sistemi var mı?) katılımcıların %79,5'i "Evet" şeklinde, %9,9'u "Hayır" ve %9,5'i ise "Bilmiyorum" şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Bu sonuçlara göre katılımcıların büyük çoğunluğu (%79,5) okullarında yangın alarm sistemi bulunduğunu bildikleri tespit edilmiştir. Bu da olası bir yangında vakit kaybetmeden yangın alarm ziline çalınacağı anlamını taşımaktadır. Benzer bir çalışmada Arıkan (2018), öğrencilerin %76,0 (n=150) okullarında yangın alarm sisteminin olduğunu bildiklerini saptamıştır.

B4 sorusuna (Okulunuzda olası bir acil duruma karşı eylem planı var mı?) katılımcıların %79,7'si "Evet" şeklinde, %16,2'si "Bilmiyorum" ve %3,0 ise "Hayır" şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Bu sonuçlara göre katılımcıların büyük çoğunluğu (%79,7) okullarında olası bir acil duruma karşı eylem planının olduğunu bildikleri tespit edilmiştir.

B5 sorusuna (Okulunuzda İSG kurulu var mı?) katılımcıların %48,6'sı "Evet" şeklinde, %39,7'si "Bilmiyorum" ve %9,7'si ise "Hayır" şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Bu sonuçlara göre katılımcıların yarısına yakını (%48,6) okullarında iş sağlığı ve güvenliği kurulu olduğunu bildikleri tespit edilmiştir.

B6 sorusuna (Okulunuzda yangınla mücadele ekipmanları (yangın tüpleri, yangın hortumları) kullanılabilir durumda mı?) katılımcıların %79,3'ü "Evet" şeklinde, %17,3'ü ise "Bilmiyorum" ve %2,6'sı ise "Hayır" şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Bu sonuçlara göre katılımcıların büyük çoğunluğu (%79,3) okullarında yangınla mücadele ekipmanları (yangın tüpleri, yangın hortumları) kullanılabilir durumda olduğunu bildikleri tespit edilmiştir.

B7 sorusuna (Okulunuzda risk değerlendirme ekibi var mı?) katılımcıların %44,9'u "Bilmiyorum" şeklinde, %43,6'sı "Evet" ve %7,8'i ise "Hayır" şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Bu sonuçlara göre katılımcıların yarısına yakını (%44,9) okullarında risk değerlendirme ekibinin olup olmadığını bilmedikleri tespit edilmiştir.

B8 sorusuna (Okulunuzda risk değerlendirme analizi yapıldı mı?) katılımcıların %38,7'si "Bilmiyorum" şeklinde, %35,2'si ise "Evet" ve %5,2'si ise "Hayır" şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Bu sonuçlara göre katılımcıların %38,7'si okullarında risk değerlendirme analizi yapıp yapılmadığı hususunda bilgiye sahip olmadıkları tespit edilmiştir. Gümüş (2016), "Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları ve Öğretmenlerin Bu Konudaki Bilgi Düzeylerinin İrdelenmesi" konulu çalışmasına katılan öğretmenlerin %72'sinin görev yaptıkları okullarında risk değerlendirmesi yapıp yapılmadığını bilmedikleri tespitini yapmıştır. Dede ve Baltacı (2019), "inşaat Sektöründe İş Güvenliği Mevzuatlarının Algılanabilirliği" araştırma makalesinde katılımcıların %67,9'u (n=305) risk değerlendirilmesinin yapılmadığını belirttiklerini tespit etmiştir.

C1 sorusundan C11 sorusuna kadar katılımcılara iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili bilgilere ne derecede katıldıklarını ölçmek için sorular yöneltilmiştir. Sorulara ait yanıtlar Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8

Katılımcıların C1 sorusundan C11 sorusuna kadar verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları

Soru No	Katılımcılara yöneltilen sorular	1	2	3	4	5	Belirtilmemiş	Toplam
		Frekans %	Frekans %	Frekans %	Frekans %	Frekans %	Frekans %	Frekans %
C1	Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili görüş ve önerileri alındığını gözlemliyorum.	73 %15,8	202 %43,6	118 %25,5	56 %12,1	11 %2,4	3 %0,6	463 %100,0
C2	Tüm çalışanlar işe başlamadan önce iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alması gerektiğini düşünüyorum.	271 %58,5	164 %35,4	16 %3,5	4 %0,9	6 %1,3	2 %0,4	463 %100,0
C3	Eğitimci olarak iş sağlığı ve güvenliği kurallarına gereken hassasiyetleri gösteriyorum.	169 %36,5	253 %54,6	25 %5,4	9 %1,9	3 %0,6	4 %0,9	463 %100,0
C4	İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin okullardaki riskleri azaltabileceğine inanıyorum.	207 %44,7	215 %46,4	20 %4,3	12 %2,6	5 %1,1	4 %0,9	463 %100,0
C5	Okulumuzda iş sağlığı ve güvenliği konusunda sürekli iyileştirmeler yapılıyor.	85 %18,4	212 %45,8	123 %26,6	35 %7,6	5 %1,1	3 %0,6	463 %100,0
C6	Liselerde seçmeli olan iş sağlığı ve güvenliği dersi zorunlu ders olarak okutulmalıdır.	144 %31,1	178 %38,4	95 %20,5	33 %7,1	8 %1,7	5 %1,1	463 %100,0
C7	Liselerde iş sağlığı ve güvenliği bölümünün açılmasının gerekli olduğunu düşünüyorum.	108 %23,3	176 %38,0	119 %25,7	45 %9,7	10 %2,2	5 %1,1	463 %100,0
C8	Çalışanların iş sağlığı ve güvenliğinde daha etkin rol oynaması gerektiğini düşünüyorum	139 %30,0	259 %55,9	45 %9,7	9 %1,9	6 %1,3	5 %1,1	463 %100,0
C9	İş sağlığı ve güvenliğinin çalışma hayatımızı doğrudan etkilediğini düşünüyorum.	196 %42,3	219 %47,3	28 %6,0	11 %2,4	5 %1,1	4 %0,9	463 %100,0
C10	İş sağlığı ve güvenliğinin sadece okul ortamında değil hayatın her aşamasında olması gerektiğini düşünüyorum.	268 %57,9	172 %37,1	11 %2,4	4 %0,9	6 %1,3	2 %0,4	463 %100,0
C11	İş kazalarının önlenmesinde en önemli görev Devlet, İşveren ve Çalışanlara düştüğüne inanıyorum.	257 %55,5	175 %37,8	18 %3,9	5 %1,1	6 %1,3	2 %0,4	463 %100,0

Tamamen Katılıyorum (1), Katılıyorum (2), Kararsızım (3), Katılmıyorum (4), Tamamen Katılmıyorum (5)

C1 sorusunda katılımcıların %59,4'ü [%43,6 (Katılıyorum) + %15,8 (Tamamen Katılıyorum)] okullarında öğretmenlerin, İSG ile ilgili görüş ve önerileri alındığına katılırken, katılımcıların %2,4'ü ise tamamen katılmadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların %25,5'i ise okullarında çalışanların İSG ile ilgili görüş ve önerileri alındığına dair kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Benzer bir çalışmada Gümüş (2016), yöneticilerin okullarda İSG ile ilgili çalışmalarda öğretmenlerin görüşlerinin alınmadığını ifade etmiştir.

C2 sorusunda katılımcıların %93,9'u [%58,5 (Tamamen Katılıyorum) + %35,4 (katılıyorum)] tüm çalışanlar, işe başlamadan önce İSG eğitimi almanın gerekli olduğuna katılırken, katılımcıların %0,9'u ise tüm çalışanlar işe başlamadan önce İSG eğitimi almanın gerekli olduğuna katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu da katılımcıların işe başlamadan önce çalışanlara İSG eğitimleri verilmesi, iş kazaları ve meslek hastalıklarının yaşanma ihtimalini azaltabileceği görüşünü benimsedikleri söylenebilir. Akboğa Kale ve Yanık (2018), "İnşaat Sektörü Çalışanlarının İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Eğitimleri Konusundaki Bilinç Düzeylerini Ölçmeye Yönelik Bir Sektörel Araştırması"nda katılımcıların %92,2 (n=101) çalışanların işe başlamadan önce İSG eğitimi almaları gerektiğini ifade etmiştir.

C3 sorusunda katılımcıların %91,1'i [(%54,6 (Katılıyorum) + %36,5 (Tamamen Katılıyorum)] eğitimci olarak, İSG kurallarına gereken hassasiyetleri gösterdiklerini ifade ederken, %0,6'sı ise İSG kurallarına gereken hassasiyetleri tamamen göstermediklerini belirtmişlerdir. Cumhur ve Ahıskalı (2018), "İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları: Hitit Üniversitesi örneği"nde öğrencilerin %76'sının İSG kurallarına gereken hassasiyetleri gösterdiğini, akademisyenlerin ise % 88'i iş sağlığı ve güvenliği kurallarına gereken hassasiyetleri gösterdiğini ifade ettiklerini belirtmiştir. Yine Akboğa Kale ve Yanık (2018), "İnşaat Sektörü Çalışanlarının İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Eğitimleri Konusundaki Bilinç Düzeylerini Ölçmeye Yönelik Bir Sektörel Araştırması"nda katılımcıların %65,0 (n=101) çalışan olarak İSG kurallarına gereken hassasiyeti gösterdiklerini tespit etmiştir.

C4 sorusunda katılımcıların %91,1'i [(%46,4 (Katılıyorum) + %44,7 (Tamamen Katılıyorum)] iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin okullardaki riskleri azaltabileceğine katılırken, %1,1'i ise iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin okullardaki riskleri azaltabileceğine tamamen katılmadıklarını belirtmişlerdir. İSG eğitimlerinin, işyerlerinde sağlıklı ve güvenli ortamları oluşturmak, iş kazalarını en aza indirmek gibi amaçları dikkate alındığında, katılımcıların büyük çoğunluğu bu ifadeye katılmaları ve benimsemeleri İSG açısından önemli bir bilince sahip olduklarını gösterir.

C5 sorusunda katılımcıların %64,2'si [(%45,8 (Katılıyorum) + %18,4 (Tamamen katılıyorum)] okulumuzda iş sağlığı ve güvenliği konusunda sürekli iyileştirmeler yapıyor ifadesine katılırken, %1,1'i ise okulumuzda iş sağlığı ve güvenliği konusunda sürekli iyileştirmeler yapıyor ifadesine tamamen katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlara göre katılımcıların tamamına yakını görev yaptıkları okullarda iş sağlığı ve güvenliği konusunda sürekli iyileştirmeler yapıldığı düşüncesine sahip oldukları söylenebilir.

C6 sorusunda katılımcıların %69,5'i [(%31,1 (Tamamen Katılıyorum) + %38,4 (Katılıyorum)] liselerde seçmeli olan İSG dersi, zorunlu ders olarak okutulmasına katılırken, %1,7'si ise tamamen katılmadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların %20,5'i ise liselerde seçmeli olan İSG dersi, zorunlu ders olarak okutulmasına dair kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlara göre katılımcıların büyük çoğunluğu liselerde seçmeli olan İSG dersinin zorunlu ders olarak okutulmasının gerekli olduğunu belirttikleri söylenebilir. Yavuz ve ark. (2018), tarafından "Osmançık Ömer Derindere Meslek Yüksek Okulu'nda İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürünün İncelenmesi" üzerine yapılan benzer bir çalışmada katılımcıların büyük çoğunluğu, İSG'nin müfredata eklenmesinin doğru olacağını belirttiklerini tespit etmiştir.

C7 sorusunda katılımcıların %61,3'ü [(%23,3 (Tamamen Katılıyorum) + %38,0 (Katılıyorum)] liselerde iş sağlığı ve güvenliği bölümünün açılmasının gerekli olduğuna katılırken, %2,2'si ise tamamen katılmadıklarını belirtmişlerdir. %25,7'si ise liselerde iş sağlığı ve güvenliği bölümünün açılmasında kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

C8 sorusunda katılımcıların %85,9'u [(%30,0 (Tamamen Katılıyorum) + %55,9 (Katılıyorum)] çalışanların İSG'de daha etkin rol oynaması gerektiğine katılırken, %1,3'ü ise çalışanların İSG'de daha etkin rol oynaması gerektiğine tamamen katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlara göre katılımcıların büyük çoğunluğu çalışma hayatında İSG konusunda daha aktif rol almak istemeleri, çalışanların İSG'ye verdiği önemli bir düşünce olduğu söylenebilir.

C9 sorusunda katılımcıların %89,6'sı [(%42,3 (Tamamen katılıyorum) + %47,3 (Katılıyorum)] iş sağlığı ve güvenliğinin çalışma hayatımızı doğrudan etkilediğine katılırken, %1,1'i ise iş sağlığı ve güvenliğinin çalışma hayatımızı doğrudan etkilediğine tamamen katılmadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğu iş sağlığı ve güvenliğinin çalışma hayatını doğrudan etkilediğini düşündükleri söylenebilir.

C10 sorusunda katılımcıların %95'i [(%57,9 (Tamamen Katılıyorum) + %37,1 (Katılıyorum)] iş sağlığı ve güvenliğinin sadece okul ortamında değil hayatın her aşamasında olması gerektiğine katılırken, %0,4'ü katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu

sonuçlara göre katılımcıların büyük çoğunluğu iş sağlığı ve güvenliğinin sadece okul ortamında değil hayatın her aşamasında olması gerektiği görüşüne katıldıkları söylenebilir. Şahmaran ve ark. (2019), İş sağlığı ve Güvenliği Ön Lisans Programında verilen Eğitim ve Öğretimin İş Sağlığı ve Güvenliği Algısı Üzerine Etkisi’’ çalışmalarında, katılımcıların İSG konusunda aldıkları eğitimin çalışma hayatına uygulayacakları düşüncesine tamamen katıldıklarını ifade etmiştir.

C11 sorusunda katılımcıların %93,3’ü [(%55,5 (Tamamen katılıyorum) + %37,8 (Katılıyorum)] iş kazalarının önlenmesinde en önemli görevin Devlet, İşveren ve Çalışanlara düştüğüne katılırken, %1,1’i ise katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlara göre katılımcıların büyük çoğunluğu iş kazalarının önlenmesinde en önemli görevin Devlet, İşveren ve Çalışanlara düştüğüne katıldıkları söylenebilir.

Katılımcıların “İş kazalarının nedenleri nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 9’da verilmiştir. Katılımcılar bu soruda birden fazla neden belirttikleri için frekans sayısı (N), örneklem hacmini (n) geçmektedir. Toplam örneklem grubumuz 2603 kişidir. Katılımcıların %17,0 “dikkatsizlik” olduğunu, bunu sırasıyla %15,2’si ihmal, %13,1’i eğitimsizlik, %12,5’i dalgınlık, %10,6’sı tehlikeli davranış, %10,5’i tecrübesizlik, %10,2’si umursamazlık, %9,6’sı tehlikeli iş ortamı ve %1,3’ü ise diğer yanıtı verenler izlemektedir. Literatürde iş kazalarının %88’i işçilerin güvensiz davranışlarından, %10’unun iş ortamının güvensiz olduğundan, %2’sinin ise sebebi belli olmayan nedenlerden dolayı meydana geldiği ifadesi göz önüne alındığında elde edilen bulgunun iş kazası nedenlerinin en çok kişisel nedenlerden dolayı meydana geldiği ifadesine paralel bir sonuç olarak elde edilmiştir.

Tablo 9

İş kazasının nedenlerine verilen cevapların frekans ve yüzde dağılım sonuçları

İş kazasının nedenleri	Frekans (N)	Yüzde (%)
Dikkatsizlik	443	17,0
Tehlikeli iş ortamı	249	9,6
Tehlikeli davranış	276	10,6
Tecrübesizlik	273	10,5
İhmal	395	15,2
Umursamazlık	265	10,2
Dalgınlık	326	12,5
Eğitimsizlik	342	13,1
Diğer	34	1,3
Toplam	2603	100,0

“İş kazalarının nedenleri nelerdir?” sorusuna katılımcıların cinsiyetlerine göre verdikleri yanıtlar Tablo 10’da görüldüğü üzere kadınların %96,5’i ile erkeklerin %94,4’ü iş kazasının nedenlerini en çok “Dikkatsizlik” olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların %89,2’si (Kadın) ile %79,7’si (Erkek) “İş kazalarının nedenlerini” ikinci sırada “İhmal” olduğunu, katılımcıların %7,7’si (Kadın) ile %6,6’sı (Erkek) ise belirtilen nedenlerin dışında başka bir neden olduğunu belirttikleri saptanmıştır. Bu sonuçlara göre katılımcıların büyük bir kısmı iş kazalarının nedenlerinin en çok dikkatsizlik olduğu ifadesinde yoğunlaştıkları görülmektedir.

Tablo 10

İş kazasının nedenleri sorusuna verilen cevapların cinsiyet frekans ve yüzde dağılım sonuçları

Cinsiyet	Dikkatsizlik	Tehlikeli İş ortamı	Tehlikeli Davranış	Tecrübesizlik	İhmal	Umursamazlık	Dalgınlık	Eğitimsizlik	Diğer	Toplam
Kadın	251 %96,5	154 %59,2	166 %63,8	151 %58,1	232 %89,2	141 %54,2	192 %73,8	193 %74,2	20 %7,7	260
Erkek	186 %94,4	94 %47,7	106 %53,8	118 %59,9	157 %79,7	120 %60,9	129 %65,5	143 %72,6	13 %6,6	197
Toplam	437	248	272	269	389	261	321	336	33	457

Tablo 11’de “İş kazasının nedenleri nelerdir?” şeklindeki soruya katılımcıların yaş seviyelerine göre verdikleri yanıtlara bakıldığında, en çok 33-43 (197 kişi) yaş grubundakiler “Dikkatsizlik” şeklinde yanıtlamışlardır. Bunu sırasıyla 44-54 (155 kişi), 22-32 (61 kişi) ve 55-65 (29 kişi) yaş grupları takip etmektedir.

Tablo 11

İş kazasının nedenleri sorusuna verilen cevapların yaş aralığı frekans ve yüzde dağılım sonuçları

Yaş Aralığı	Dikkatsizlik	Tehlikeli İş ortamı	Tehlikeli Davranış	Tecrübesizlik	İhmal	Umursamazlık	Dalgınlık	Eğitimsizlik	Diğer	Toplam
22-32	61 %95,3	42 %65,6	44 %68,8	38 %59,4	55 %85,9	31 %48,4	43 %67,2	49 %76,6	6 %9,4	64
33-43	197 %95,6	122 %59,2	133 %64,6	120 %58,3	181 %87,9	124 %60,2	153 %74,3	157 %76,2	13 %6,3	206
44-54	155 %96,3	73 %45,3	86 %53,4	99 %61,5	137 %85,1	100 %62,1	112 %69,6	114 %70,8	8 %5,0	161
55-65	29 %93,5	11 %35,5	12 %38,7	15 %48,4	21 %67,7	9 %29,0	17 %54,8	21 %67,7	7 %22,6	31
Toplam	442	248	275	272	394	264	325	341	34	462

4.3. Anket Sorularına İlişkin Bağımsız T-Testi Analizi

Katılımcılara sorulan soruların cinsiyet değişkenine göre farklılığın anlamlı olup olmadığını çözümlmek için, Independent-Samples (Bağımsız Örneklem) t-testi kullanılmıştır. Her soru için H₀ ve H₁ hipotezi kurulmuştur. Soruların analizinden elde edilen **p değeri > 0,05** olduğunda H₀ hipotezi kabul edilir. Eğer **p değeri < 0,05** olduğunda ise; H₀ hipotezi ret edilir ve istatistiksel olarak anlamlı bulunur.

H₀: Okulunuzdaki sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiği hakkında bilgi düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H₁: Okulunuzdaki sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiği hakkında bilgi düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 12

Katılımcıların okullarındaki sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiği değişkeni ile cinsiyetleri arasındaki bağımsız t-testi sonucu

Cinsiyet	n	\bar{X}	Standart Hata (Std. Error)	p
Kadın	258	3,112	0,382	0,001
Erkek	197	3,357	0,411	

Soru analizinde elde edilen p değeri 0.001 bulunmuş olup bu soru için cinsiyet anlamında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir (p<0,05). Erkeklerin puan

ortalaması (3,507±0,382), kadınların puan ortalamasından (3,310±0,411) büyük olduğu için erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre okullarındaki sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiği hakkındaki bilgiye daha fazla sahip oldukları saptanmıştır.

H0: Katılımcıların meslekleri ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1: Katılımcıların meslekleri ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 13

Katılımcıların meslekleri ile ilgili riskler hakkındaki bilgi düzeyleri değişkeni ile cinsiyetleri arasındaki bağımsız t-testi sonucu

Cinsiyet	n	\bar{X}	Standart Hata (Std. Error)	p
Kadın	258	3,264	0,411	0,067
Erkek	195	3,380	0,482	

Soru analizinde elde edilen p değeri 0,067 bulunmuş olup bu soru için cinsiyet anlamında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

H0: Olası bir deprem durumunda yapılması gerekenler hakkında bilgi düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1: Olası bir deprem durumunda yapılması gerekenler hakkında bilgi düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 14

Katılımcıların olası bir deprem anında ne yapmaları ile cinsiyetleri arasındaki bağımsız t-testi sonucu

Cinsiyet	n	\bar{X}	Standart Hata (Std. Error)	p
Kadın	258	3,271	0,401	0,047
Erkek	195	3,389	0,431	

Soru analizinde elde edilen p değeri 0,047 bulunmuş olup bu soru için cinsiyet anlamında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p<0,05$). Erkek katılımcıların puan ortalaması (3,389±0,431), kadın katılımcıların puan ortalamasından (3,271±0,401) büyük olduğundan erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre olası bir deprem durumunda ne yapılması gerektiği hususunda daha fazla bilgi sahibi oldukları saptanmıştır.

H0: Yangın esnasında ne yapılması gerektiği hakkındaki bilgi düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1: Yangın esnasında ne yapılması gerektiği hakkındaki bilgi düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 15

Katılımcıların yangın esnasında ne yapılması gerektiği hakkındaki bilgi düzeyi değişkeni ile cinsiyetleri arasındaki bağımsız t-testi sonucu

Cinsiyet	n	\bar{X}	Standart Hata (Std. Error)	p
Kadın	257	3,112	0,419	0,000
Erkek	196	3,357	0,443	

Soru analizinde elde edilen p değeri 0,000 bulunmuş olup bu soru için cinsiyet anlamında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Erkek öğretmenlerin puan ortalaması ($3,357 \pm 0,419$), kadın öğretmenlerin puan ortalamasından ($3,3112 \pm 0,443$) büyük olduğu için erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre olası bir yangın esnasında ne yapması gerektiği hususunda daha fazla bilgiye sahip oldukları saptanmıştır.

H0: İş kazası sonucunda ne yapılması gerektiği hakkında bilgi düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1: İş kazası sonucunda ne yapılması gerektiği hakkında bilgi düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 16

Katılımcıların iş kazası sonucunda ne yapılması gerektiği değişkeni ile cinsiyetleri arasındaki bağımsız t-testi sonucu

Cinsiyet	n	\bar{X}	Standart Hata (Std. Error)	p
Kadın	260	2,800	0,445	0,017
Erkek	196	3,005	0,538	

Soru analizinde elde edilen p değeri 0,000 bulunmuş olup bu soru için cinsiyet anlamında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Erkek öğretmenlerin puan ortalaması ($3,005 \pm 0,538$) kadın öğretmenlerin puan ortalamasından ($2,800 \pm 0,445$) büyük olduğu için erkeklerin kadınlara göre iş kazaları sonucunda ne yapmaları gerektiği hususunda daha fazla bilgiye sahip oldukları saptanmıştır.

H0: Okulunuzdaki iş güvenliği ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1: Okulunuzdaki iş güvenliği ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 17

Öğretmenlerin okullarındaki iş güvenliği ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyleri değişkeni ile cinsiyetleri arasındaki bağımsız t-testi sonucu

Cinsiyet	n	\bar{X}	Standart Hata (Std. Error)	p
Kadın	260	2,903	0,652	0,003
Erkek	196	3,096	0,645	

Soru analizinde elde edilen p değeri 0,003 bulunmuş olup bu soru için cinsiyet anlamında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Erkek öğretmenlerin puan ortalaması ($3,096 \pm 0,645$), kadın öğretmenlerin puan ortalamasından ($2,903 \pm 0,652$) daha büyük olduğu için erkek katılımcıların, kadın katılımcılara oranla fazla bilgiye sahip oldukları saptanmıştır.

H0: İş sağlığı ve güvenliği eğitim düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1: İş sağlığı ve güvenliği eğitim düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 18

Katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği eğitim düzeyi değişkeni ile cinsiyet arasındaki bağımsız t-testi

Cinsiyet	n	\bar{X}	Standart Hata (Std. Error)	p
Kadın	259	1,104	0,019	0,650
Erkek	197	1,091	0,021	

Soru analizinde elde edilen p değeri 0,650 bulunmuş olup katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği eğitimi ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Kadın ve erkek öğretmenlerin puan ortalamaları birbirine oldukça yakın oldukları görülmektedir.

H0: Okulunuzda risk değerlendirme analizi yapıldı mı? Değişkeni ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1: Okulunuzda risk değerlendirme analizi yapıldı mı? İle cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 19

Katılımcıların okullarındaki risk değerlendirme analizi değişkeni ile cinsiyetleri arasındaki bağımsız t-testi sonucu

Cinsiyet	n	\bar{X}	Standart Hata (Std. Error)	p
Kadın	200	2,320	0,912	0,000
Erkek	161	1,714	0,931	

Soru analizinde elde edilen p değeri 0,000 bulunmuş olup bu soru için cinsiyet anlamında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Kadın öğretmenlerin puan ortalaması ($2,320 \pm 0,912$) erkek öğretmenlerin puan ortalamasından ($1,714 \pm 0,931$) büyük olduğu için kadın katılımcıların, erkek katılımcılara göre fazla bilgiye sahip oldukları saptanmıştır.

H0: Çalışanların iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili görüş ve önerileri alınması değişkeni ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1: Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili görüş ve önerileri alınması değişkeni ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 20

Katılımcıların iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili görüş ve önerileri değişkeni ile cinsiyetleri arasındaki bağımsız t-testi sonucu

Cinsiyet	n	\bar{X}	Standart Hata (Std. Error)	p
Kadın	258	2,531	0,062	0,004
Erkek	196	2,265	0,065	

Soru analizinde elde edilen p değeri 0,004 bulunmuş olup bu soru için cinsiyet anlamında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Kadın öğretmenlerin puan ortalaması ($2,531 \pm 0,062$) erkek öğretmenlerin puan ortalamasından ($2,265 \pm 0,065$) büyük olduğu için kadın öğretmenlerin, erkek öğretmenlere göre daha fazla bilgiye sahip oldukları saptanmıştır.

H0: Eğitimci olarak iş güvenliği kurallarına gereken hassasiyetleri gösteriyorum değişkeni ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1: Eğitimci olarak iş güvenliği kurallarına gereken hassasiyetleri gösteriyorum değişkeni ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 21

Katılımcıların eğitimci olarak iş güvenliği kurallarına hassasiyet göstermeleri değişkeni ile cinsiyetleri arasındaki bağımsız t-testi sonucu

Cinsiyet	n	\bar{X}	Standart Hata (Std. Error)	p
Kadın	257	1,821	0,044	0,012
Erkek	196	1,653	0,049	

Soru analizinde elde edilen p değeri 0,012 bulunmuş olup bu soru için cinsiyet anlamında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Kadın öğretmenlerin puan ortalaması ($1,821 \pm 0,044$) erkek öğretmenlerin puan ortalamasından ($1,653 \pm 0,049$) büyük olduğu için kadın öğretmenlerin, erkek öğretmenlere göre daha fazla iş sağlığı ve güvenliği kurallarına hassasiyet gösterdikleri saptanmıştır.

H0: Okulumuzda iş sağlığı ve güvenliği konusunda sürekli iyileştirme yapılması ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1: Okulumuzda iş sağlığı ve güvenliği konusunda sürekli iyileştirme yapılması ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 22

Katılımcıların okullarındaki iş sağlığı ve güvenliği konusunda sürekli iyileştirme yapılması değişkeni ile cinsiyetleri arasındaki bağımsız t-testi sonucu

Cinsiyet	n	\bar{X}	Standart Hata (Std. Error)	p
Kadın	258	2,395	0,546	0,001
Erkek	196	2,117	0,622	

Soru analizinde elde edilen p değeri 0,001 bulunmuş olup bu soru için cinsiyet anlamında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Kadın öğretmenlerin puan ortalaması ($2,395 \pm 0,546$) erkek öğretmenlerin puan ortalamasından ($2,117 \pm 0,622$) büyük olduğu için kadın öğretmenlerin, erkek öğretmenlere oranla daha fazla bilgiye sahip oldukları saptanmıştır.

H0: Liselerde iş sağlığı ve güvenliği bölümünün açılmasının gerekli olduğunu düşünüyorum değişkeni ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1: Liselerde iş sağlığı ve güvenliği bölümünün açılmasının gerekli olduğunu düşünüyorum değişkeni ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 23

Katılımcıların liselerde iş sağlığı ve güvenliği bölümü açılması değişkeni ile cinsiyetleri arasındaki bağımsız t-testi sonucu

Cinsiyet	n	\bar{X}	Standart Hata (Std. Error)	p
Kadın	257	2,136	0,057	0,000
Erkek	195	2,487	0,077	

Soru analizinde elde edilen p değeri 0,000 bulunmuş olup bu soru için cinsiyet anlamında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Erkek öğretmenlerin puan ortalaması ($2,487 \pm 0,077$) kadın öğretmenlerin puan ortalamasından ($2,136 \pm 0,057$) büyük olduğu için erkeklerin, kadınlara göre liselerde iş sağlığı ve güvenliği bölümünün açılmasının gerekli olduğunu belirttikleri saptanmıştır.

4.4. Anket Sorularına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova)

Yaş seviyeleri arasında bir farklılığın anlamlı olup olmadığını analiz etmek için parametrik testlerden One-Way Anova testi, katılımcılara uygulanmış ve testin sonucunda elde edilen **p değeri** $> 0,05$ anlamlılık düzeyinde ise; H0 hipotezi kabul edilip, değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna varılır. Eğer **p değeri** $< 0,05$ anlamlılık düzeyinde ise; H0 hipotezi reddedilir ve değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunur. Elde edilen farklılığın hangi alt gruplar arasında olduğunu tespit etmek için Post Hoc testlerden Duncan testi tercih edilmiştir.

H0: Katılımcıların okullarındaki sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiği hakkındaki bilgi düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H1: Katılımcıların okullarındaki sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiği hakkındaki bilgi düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 24

Katılımcıların okullarındaki sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiği hakkındaki bilgi düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında bağımsız tek yönlü varyans analiz sonuçları

Yaş Aralığı	n	\bar{X}	Standart Hata (Std.Error)	Subset for alpha = 0,05	p
22-32	64	3,328	0,077	3,328	0,114
33-43	205	3,342	0,044	3,342	
44-54	160	3,469	0,047	3,469	
55-65	31	3,516	0,091	3,516	

Katılımcıların okullarındaki sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiği hakkındaki bilgi düzeyleri için anlamlılık değeri $p=0,114>0,05$ elde edilmiştir. Dolayısıyla yaş seviyelerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı saptanmıştır.

H0: Katılımcıların meslekleri ile ilgili riskler hakkındaki bilgi düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H1: Katılımcıların meslekleri ile ilgili riskler hakkındaki bilgi düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 25

Katılımcıların meslekleri ile ilgili riskler hakkındaki bilgi düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında bağımsız tek yönlü varyans analiz sonuçları

Yaş Aralığı	n	\bar{X}	Standart Hata (Std.Error)	Subset for alpha = 0,05	p
22-32	64	3,250	0,089	3,250	0,060
33-43	203	3,246	0,045	3,246	
44-54	160	3,419	0,051	3,419	
55-65	31	3,419	0,129	3,419	

Katılımcıların meslekleri ile ilgili riskler hakkındaki bilgi düzeyleri için anlamlılık değeri $p=0,060>0,05$ elde edilmiştir. Dolayısıyla yaş seviyelerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı saptanmıştır.

H0: İş kazası sonucunda ne yapılması gerektiği hakkında bilgi düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında farklılık yoktur.

H1: İş kazası sonucunda ne yapılması gerektiği hakkında bilgi düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 26

İş kazası sonucunda ne yapılması gerektiği hakkında bilgi düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında bağımsız tek yönlü varyans analiz sonuçları

Yaş Aralığı	n	\bar{X}	Standart Hata (Std.Error)	Subset for alpha = 0,05		p
				1	2	
22-32	64	2,765	0,010	2,765		0,028
33-43	206	2,825	0,049	2,825		
44-54	160	2,981	0,057	2,981	2,981	
55-65	31	3,129	0,013		3,129	

İş kazası sonucunda ne yapılması gerektiği hakkındaki bilgi düzeyleri için anlamlılık değeri $p=0,028<0,05$ elde edilmiştir. Dolayısıyla yaş seviyelerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Grupların varyansları $p>0,05$ olduğu için varyanslar homojen çıkmıştır. Elde edilen bu farklılığın hangi yaş grupları arasında olduğunu tespit etmek için verilere Post Hoc tekniğinden Duncan testi tercih edilmiştir.

Testin sonucunda elde edilen verilere göre aynı altgruplar (Subset) içinde yer alan gruplar arasında bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir (22-32, 33-43 ve 44-54 yaş aralıkları ile 44-54 ve 55-65 yaş aralıkları). Farklı altgruplar (Subset) arasına bakıldığında ise 55-65 yaş aralığındaki katılımcıların 22-32 ve 33-43 yaş aralığındaki katılımcılardan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Bu analize göre puan ortalamaları incelendiğinde, 22-32 yaş aralığının puan ortalaması (2,765) en düşük düzeyde iken, 55-65 yaş aralığının puan ortalaması (3,129) en yüksek düzeydedir. Farklılığın düzeyi ise en düşük seviden en yüksek seviyeye doğru bir artış gösterdiğinden öğretmenlerde yaşın ilerlemesiyle birlikte iş kazası sonucunda ne yapılması gerektiği hakkındaki bilgi düzeylerinin de arttığı söylenebilir.

H0: Katılımcıların okullarındaki iş güvenliği ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında farklılık yoktur.

H1: Katılımcıların okullarındaki iş güvenliği ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında anlamlı farklılık vardır.

Tablo 27

Katılımcıların okullarındaki iş güvenliği ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında bağımsız tek yönlü varyans analiz sonuçları

Yaş Aralığı	n	\bar{X}	Standart Hata (Std.Error)	Subset for alpha = 0,05		p
				1	2	
22-32	64	2,843	0,092	2,843		0,007
33-43	206	2,912	0,048	2,912	2,912	
44-54	160	3,118	0,052		3,118	
55-65	31	3,129	0,120		3,129	

Katılımcıların okullarındaki iş güvenliği ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyleri için anlamlılık değeri $p=0,007<0,05$ elde edilmiştir. Dolayısıyla yaş seviyelerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Grupların varyansları $p>0,05$ olduğu için varyanslar homojen çıkmıştır. Elde edilen bu farklılığın hangi yaş grupları arasında olduğunu tespit etmek için Post Hoc tekniğinden Duncan testi tercih edilmiştir.

Testin sonucunda elde edilen verilere göre aynı altgruplar (Subset) içinde yer alan gruplar arasında bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir (22-32, 33-43 yaş aralıkları ile 33-43, 44-54 ve 55-65 yaş aralıkları). Farklı altgruplar (Subset) arasına bakıldığında ise 44-54 ve 55-65 yaş aralığındaki katılımcıların 22-32 yaş aralığındaki katılımcılardan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Bu analize göre puan ortalamaları incelendiğinde, 22-32 yaş aralığının puan ortalaması (2,843) en düşük düzeyde iken, bunu sırasıyla 33-43 yaş aralığı puanı (2,912), 44-54 yaş aralığı puanı (3,118) ve 55-65 yaş aralığı puan (3,129) ortalaması takip etmektedir. Sonuç olarak farklılık düzeyi en düşük yaş seviyesinden en yüksek yaş seviyesine doğru bir artış gösterdiğinden öğretmenlerde yaşın ilerlemesiyle birlikte okullarındaki iş güvenliği ile ilgili riskler hakkındaki bilgi düzeylerinin de arttığı söylenebilir.

H0: Katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği eğitim düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H1: Katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği eğitim düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 28

Katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği eğitim düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında bağımsız tek yönlü varyans analiz sonuçları

Yaş Aralığı	n	\bar{X}	Standart Hata (Std.Error)	Subset for alpha = 0,05		p
				1	2	
55-65	31	1,032	0,046	1,032		0,253
33-43	205	1,093	0,020	1,093	1,093	
44-54	161	1,093	0,023	1,093	1,093	
22-32	64	1,156	0,032		1,156	

Katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği eğitim düzeyleri için anlamlılık değeri $p=0,253>0,05$ elde edilmiştir. Dolayısıyla yaş seviyelerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmediği saptanmıştır.

H0: Katılımcıların okullarındaki risk değerlendirme analizi yapılması değişkeni ile yaş aralığı arasında farklılık yoktur.

H1: Katılımcıların okullarındaki risk değerlendirme analizi yapılması değişkeni ile yaş aralığı arasında anlamlı farklılık vardır.

Tablo 29

Katılımcıların okullarındaki risk değerlendirme analizi yapılması değişkeni ile yaş aralığı arasında bağımsız tek yönlü varyans analiz sonuçları

Yaş Aralığı	n	\bar{X}	Standart Hata (Std.Error)	Subset for alpha = 0,05			p
				1	2	3	
44-54	122	1,763	0,839	1,763			0,000
55-65	25	1,880	0,194	1,880	1,880		
33-43	169	2,183	0,739		2,183	2,183	
22-32	50	2,340	0,129			2,340	

Katılımcıların okullarındaki risk değerlendirme analizi hakkında bilgi düzeyleri için anlamlılık değeri $p=0,000<0,05$ elde edilmiştir. Dolayısıyla yaş seviyelerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Grupların varyansları $p>0,05$ olduğu için varyanslar homojen çıkmıştır. Elde edilen bu farklılığın hangi yaş grupları arasında olduğunu tespit etmek için Post Hoc tekniğinden Duncan testi tercih edilmiştir.

Testin sonucunda elde edilen verilere göre aynı altgruplar (Subset) içinde yer alan gruplar arasında bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir (44-54, 55-65 yaş aralıkları ile 55-65, 33-43 ve 33-43, 22-32 yaş aralıkları). Farklı altgruplar (Subset) arasına bakıldığında ise 22-32 yaş aralığındaki katılımcıların 44-54 ve 55-65 yaş aralığındaki katılımcılardan istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Bu analize göre puan ortalamaları incelendiğinde, 22-32 yaş aralığının puan ortalaması (2,340) 55-65 yaş aralığının puan ortalamasına (1,880) doğru bir azalma söz konusu olduğundan 22 yaşından 65 yaşına doğru yaşın ilerlemesi ile katılımcıların risk değerlendirme analizi yapıp yapılmadığı hususunda bilgi düzeylerinin azaldığı görülmektedir.

H0: İş sağlığı ve güvenliğinin çalışma hayatını doğrudan etkilediği değişkeni ile yaş aralığı arasında farklılık yoktur.

H1: İş sağlığı ve güvenliğinin çalışma hayatını doğrudan etkilediği değişkeni ile yaş aralığı arasında anlamlı farklılık vardır.

Tablo 30

İş sağlığı ve güvenliğinin çalışma hayatını doğrudan etkilediği değişkeni ile yaş aralığı arasında bağımsız tek yönlü varyans analiz sonuçları

Yaş Aralığı	n	Standart Hata X̄ (Std.Error)	Subset for alpha = 0,05		p
			1	2	
33-43	204	1,607	0,048	1,607	0,027
22-32	62	1,709	0,098	1,709 1,709	
44-54	161	1,801	0,066	1,801 1,801	
55-65	31	1,967	0,157	1,967	

Katılımcıların okullarındaki iş güvenliği ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyleri için anlamlılık değeri $p=0,027<0,05$ elde edilmiştir. Dolayısıyla yaş seviyelerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Grupların varyansları $p>0,05$ olduğu için varyanslar homojen çıkmıştır. Elde edilen bu farklılığın hangi yaş grupları arasında olduğunu tespit etmek için Post Hoc tekniğinden Duncan testi tercih edilmiştir.

Testin sonucunda elde edilen verilere göre aynı altgruplar (Subset) içinde yer alan gruplar arasında bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir (33-43, 22-32 ve 44-54 yaş aralıkları ile 22-32, 44-54 ve 55-65 yaş aralıkları). Farklı altgruplar (Subset) arasına bakıldığında 33-43 ve 55-65 yaş aralığındaki katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Elde ettiğimiz analize göre, 33-43 yaş aralığının puan ortalaması (1,607), 55-65 yaş aralığının puan ortalamasına (1,967) doğru artış gösterdiğinden 55-65 yaş aralığındaki öğretmenlerin 33-43 yaş aralığındaki öğretmenlere göre bilgi düzeylerinin arttığı görülmektedir.

4.5. Anket Sorularına İlişkin Çapraz (Crosstabs) Tablo Analizi

İki ya da ikiden fazla değişkenin birbirlerinin üzerindeki dağılımları çapraz tablo ile ortaya konulabilir. Çapraz tablolarda değişkenlerde ilişkinin olup olmadığı ya da ilişkinin hangi boyutta (zayıf, orta, güçlü) olduğunu belirlemek, değişkenlerin başka değişkenler üzerindeki etkisini göstermek, grubun dağılımını göstermek ve ortaya çıkmış olan alt grupların bütün içindeki dağılımlarını göstermek amacıyla yapılmaktadır (Özbay, 2008).

Tablo 31

C1 sorusu ile C8 sorusu arasındaki çapraz tablolama sonuçları

		C8-Çalışanların iş sağlığı ve güvenliğinde daha etkin rol oynaması gerektiğini düşünüyorum.					
C1-Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili görüş ve önerileri alındığını gözlemliyorum.		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum tamamen	Katılmıyorum	Toplam
Tamamen Katılıyorum		40	25	5	2	1	73
		%54,8	%34,2	%6,8	%2,7	%1,4	%100,0
Katılıyorum		44	136	16	2	2	200
		%22,0	%68,0	%8,0	%1,0	%1,0	%100,0
Kararsızım		36	63	15	1	2	117
		%30,8	%53,8	%12,8	%0,9	%1,7	%100,0
Katılmıyorum		16	29	8	3	0	56
		%28,6	%51,8	%14,3	%5,4	%0,0	%100,0
Tamamen Katılmıyorum		2	6	1	1	1	11
		%18,2	%54,5	%9,1	%9,1	%9,1	%100,0
Toplam		138	259	45	9	6	457
		%30,2	%56,7	%9,8	%2,0	%1,3	%100,0

Ki-kare değerinin istatistiksel olarak anlamlılık değeri 0,000 çıkmıştır. $p < 0,05$ olduğundan “Çalışanların İSG ile ilgili görüş ve önerileri alındığını gözlemliyorum.” önermesi ile “Çalışanların İSG’de daha etkin rol oynaması gerektiğini düşünüyorum.” önermesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Bu sonuçlara göre “Çalışanların İSG ile ilgili görüş ve önerileri alındığını gözlemliyorum.” ile “Çalışanların İSG’de daha etkin rol oynaması gerektiğini düşünüyorum.” önermelerinde öğretmenlerden 136 kişi “Katılıyorum” seçeneğinde yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle çalışanların İSG ile ilgili görüş ve önerileri

alındığına katılanların büyük çoğunluğu, çalışanların İSG’de de daha etkin rol oynamanın gerekli olduğunun algısını ortaya çıkarmıştır.

Tablo 32

C4 sorusu ile C6 sorusu arasındaki çapraz tablolama sonuçları

C6-Liselerde seçmeli olan iş sağlığı ve güvenliği dersi zorunlu ders olarak okutulmalıdır.							
C4-İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin okullardaki riskleri azaltabileceğine inanıyorum.	Tamamen	Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen	Toplam
	Katılıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	
Tamamen	113	50	29	9	3	204	
Katılıyorum	%55,4	%24,5	%14,2	%4,4	%1,5	%100,0	
Katılıyorum	29	116	52	17	1	215	
Katılıyorum	%13,5	%54,0	%24,2	%7,9	%0,5	%100,0	
Kararsızım	1	6	11	2	0	20	
Kararsızım	%5,0	%30,0	%55,0	%10,0	%0,0	%100,0	
Katılmıyorum	1	2	2	4	3	12	
Katılmıyorum	%8,3	%16,7	%16,7	%33,3	%25,0	%100,0	
Tamamen	0	3	0	1	1	5	
Katılmıyorum	%0,0	%60,0	%0,0	%20,0	%20,0	%100,0	
Toplam	144	177	94	33	8	456	%100,0
	%31,6	%38,8	%20,6	%7,2	%1,8		

Ki-kare değerinin istatistiksel olarak anlamlılık değeri 0,000 çıkmıştır. $p < 0,05$ olduğundan “İSG eğitimlerinin okullardaki riskleri azaltabileceğine inanıyorum.” önermesi ile “Liselerde seçmeli olan İSG dersi zorunlu ders olarak okutulmalıdır.” önermesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Bu sonuçlara göre “İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin okullardaki riskleri azaltabileceğine inanıyorum.” ile “Liselerde seçmeli olan İSG dersi zorunlu ders olarak okutulmalıdır.” önermelerinde öğretmenlerden 116 kişinin “Katılıyorum” seçeneğinde yoğunlaştığı tespit edilmiştir.

Tablo 33

C9 sorusu ile C10 sorusu arasındaki çapraz tablolama sonuçları

C10- İş sağlığı ve güvenliğinin sadece okul ortamında değil hayatın her aşamasında olması gerektiğini düşünüyorum.

C9- İş sağlığı ve güvenliğinin çalışma hayatımızı doğrudan etkilediğini düşünüyorum.	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum	Toplam
	Tamamen Katılıyorum	186 %94,9	10 %5,1	0 %0,0	0 %0,0	
Katılıyorum	74 %33,8	141 %64,4	4 %1,8	0 %0,0	0 %0,0	219 %100,0
Kararsızım	5 %17,9	16 %57,1	5 %17,9	2 %7,1	0 %0,0	28 %100,0
Katılmıyorum	2 %18,2	4 %36,4	2 %18,2	1 %9,1	2 %18,2	11 %100,0
Tamamen Katılmıyorum	0 %0,0	0 %0,0	0 %0,0	1 %20,0	4 %80,0	5 %100,0
Toplam	267 %58,2	171 %37,3	11 %2,4	4 %0,9	6 %1,3	459 %100,0

Ki-kare değerinin istatistiksel olarak anlamlılık değeri 0,000 çıkmıştır. $p < 0,05$ olduğundan “İSG’nin çalışma hayatımızı doğrudan etkilediğini düşünüyorum.” önermesi ile “İş sağlığı ve güvenliğinin sadece okul ortamında değil hayatın her aşamasında olması gerektiğini düşünüyorum.” önermesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Bu sonuçlara göre, “İş sağlığı ve güvenliğinin sadece okul ortamında değil hayatın her aşamasında olması gerektiğini düşünüyorum.” ile “İş sağlığı ve güvenliğinin çalışma hayatımızı doğrudan etkilediğini düşünüyorum.” önermelerine çalışmaya katılan öğretmenlerden 186 kişinin “Tamamen Katılıyorum” seçeneğinde yoğunlaştığı tespit edilmiştir.

Tablo 34

A7 sorusu ile S1 sorusu arasındaki çapraz tablolama sonuçları

A7- İş kazası sonucunda ne yapılması gerektiği hakkında bilgi düzeyiniz nedir?	S1- İş sağlığı ve güvenliği eğitimi aldınız mı?		
	Evet	Hayır	Toplam
Hiç	5 %71,4	2 %28,6	7 %100,0
Az	113 %85,0	20 %15,0	133 %100,0
Orta	206 %91,6	19 %8,4	225 %100,0
Çok	92 %95,8	4 %4,2	96 %100,0
Toplam	416 90,2	45 %9,8	461 %100,0

Ki-kare değerinin istatistiksel olarak anlamlılık değeri 0,012 çıkmıştır. $p < 0,05$ olduğundan “İş kazası sonucunda ne yapılması gerektiği hakkında bilgi düzeyiniz nedir?” önermesi ile “İş sağlığı ve güvenliği eğitimi aldınız mı?” önermesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Bu sonuçlara göre, İSG eğitimi alanlardan (n=461) 206 kişinin, iş kazası sonucunda ne yapılması gerektiği hakkında bilgi düzeylerinin “Orta” seviyede oldukları tespit edilmiştir. Buradan hareketle katılımcıların büyük çoğunluğunun İSG bilgi düzeylerinin “Orta” ve “Çok” seviyede olmasında daha önce almış oldukları İSG eğitiminin bir sonucu olarak ortaya çıktığı söylenebilir.

Tablo 35

C2 sorusu ile C4 sorusu arasındaki çapraz tablolama sonuçları

		C4- İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin okullardaki riskleri azaltabileceğine inanıyorum.					
C2- Tüm çalışanlar işe başlamadan önce iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alması gerektiğini düşünüyorum.		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum	Toplam
Tamamen Katılıyorum		184	74	9	3	1	271
		%67,9	%27,3	%3,3	%1,1	%0,4	%100,0
Katılıyorum		21	131	6	4	1	163
		%12,9	%80,4	%3,7	%2,5	%0,6	%100,0
Kararsızım		1	8	5	1	0	15
		%6,7	%53,3	%33,3	%6,7	%0,0	%100,0
Katılmıyorum		1	1	0	2	0	4
		%25,0	%25,0	%0,0	%50,0	%0,0	%100,0
Tamamen Katılmıyorum		0	1	0	2	3	6
		%0,0	%16,7	%0,0	%33,3	%50,0	%100,0
Toplam		207	215	20	12	5	459
		%45,1	%46,8	%4,4	%2,6	%1,1	%100,0

Ki-kare değerinin istatistiksel olarak anlamlılık değeri 0,000 çıkmıştır. $p < 0,05$ olduğundan “Tüm çalışanlar işe başlamadan önce iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alması gerektiğini düşünüyorum.” önermesi ile “İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin okullardaki riskleri azaltabileceğine inanıyorum.” önermesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Bu sonuçlara göre, “İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin okullardaki riskleri azaltabileceğine inanıyorum.” ile “Tüm çalışanlar işe başlamadan önce “İş sağlığı ve güvenliği eğitimi alması gerektiğini düşünüyorum.” önermelerinde çalışmaya katılan öğretmenlerden 184 kişinin “Tamamen Katılıyorum” seçeneğinde yoğunlaştığı tespit edilmiştir.

Tablo 36

A8 sorusu ile C5 sorusu arasındaki çapraz tablolama sonuçları

C5- Okulumuzda iş sağlığı ve güvenliği konusunda sürekli iyileştirmeler yapılıyor.						
A8- Okulunuzda iş güvenliği ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyiniz nedir?	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum Tamamen	Katılmıyorum	Toplam
Hiç	0 %0,0	4 %36,4	2 %18,2	4 %36,4	1 %9,1	11 %100,0
Az	4 %4,9	37 %45,7	30 %37,0	9 %11,1	1 %1,2	81 %100,0
Orta	38 %14,0	135 %49,8	81 %29,9	16 %5,9	1 %0,4	271 %100,0
Çok	43 %44,8	36 %37,5	9 %9,4	6 %6,3	2 %2,1	96 %100,0
Toplam	85 %18,5	212 %46,2	122 %26,6	35 %7,6	5 %1,1	459 %100,0

Ki-kare değerinin istatistiksel olarak anlamlılık değeri 0,000 çıkmıştır. $p < 0,05$ olduğundan “Okulunuzda iş güvenliği ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyiniz nedir?” önermesi ile “Okulumuzda iş sağlığı ve güvenliği konusunda sürekli iyileştirmeler yapılıyor.” önermesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Bu sonuçlara göre, “Okulumuzda iş sağlığı ve güvenliği konusunda sürekli iyileştirmeler yapılıyor.” önermesine katılan 135 kişi aynı zamanda görev yaptığı okullarda iş güvenliği ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeylerinin “Orta” seviyede olduğu tespit edilmiştir.

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

Tez çalışmasında, Çanakkale merkez ve ilçelerinde ortaöğretim okullarında çalışan öğretmenlerin yürürlükte olan İSG mevzuatının getirdiği düzenlemeler ve yükümlülüklerle ilişkin iş güvenliği bilgi düzeyleri incelenmiştir. İnceleme neticesinde şu bulgular elde edilmiştir:

Çalışma yerlerindeki sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiği hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin yapılan araştırma sonucunda,

Meslek hastalıkları hakkında bilgi düzeyleri orta ve çok seviye arasında,

Meslekleri ile ilgili bilgi düzeyleri orta ve çok seviye arasında,

Yangın esnasında ne yapılması gerektiği hakkındaki bilgi düzeyleri orta ve çok seviye arasında,

Okullarında iş güvenliği ile ilgili riskler hakkındaki bilgi düzeyleri, orta ve çok seviye arasında değişen bir bilgiye sahip oldukları gözlemlenmiştir.

Olası bir deprem anında ne yapılması gerekir hakkındaki bilgi düzeyleri orta ve çok seviye arasında değişen bir bilgiye sahip oldukları gözlemlenmiştir. AFAD ve MEB işbirliği ile okul/kurum çalışanlarına ve öğrencilere afetlere hazırlık eğitimleri verilerek farkındalık oluşturulabilir.

İş kazaları sonucunda yapılacak ilk yardım uygulamaları ile iş kazası sonucunda ne yapılması gerektiği hususundaki bilgi düzeylerinin az ve orta seviyede oldukları görülmüştür. Hizmet içi ilk yardım uygulama seminerleri düzenlenerek öğretmenlerin bu konu ile ilgili olarak bilgi seviyelerinin ve bilgi düzeylerinin artırılması mümkündür.

Öğretmenlerin %25'i okullarının hangi tehlike sınıfında yer aldığını bilmediğini belirtmiştir. Resmi olarak tüm okullarda kısmi zamanlı iş güvenliği uzmanı görevlendirilmektedir. Öğretmenlerin %30'unun okullarında kısmi zamanlı iş güvenliği uzmanının görevlendirildiğine dair bilgi sahibi olmadığını belirtirken, %44'nün kısmi zamanlı iş güvenliği uzmanının okullarında görevlendirilmediğini belirtmiştir. Dolayısıyla öğretmenlerin yaklaşık %75'i bu soru hakkında doğru bilgiye sahip olmadığı söylenebilir.

Risk değerlendirme yönetmeliğine göre tüm okullarda risk değerlendirme ekipleri oluşturulmuş olup, okullarda görev yapan öğretmenlerden de bir kişi çalışan temsilcisi olarak bu ekiplerde yer almaktadır. Öğretmenlerin %42'si okullarında İSG çalışan temsilcisi olduğunu bilmediklerini, %30'u ise İSG çalışan temsilcisi olmadığını

belirtmişlerdir. Öğretmenlerden ancak yaklaşık %27'sinin bu soru hakkında doğru bilgiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin %42'si okullarında İSG çalışan temsilcisi olduğunu bilmediklerini, %30'u ise İSG çalışan temsilcisi olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin yaklaşık %27'si bu soru hakkında doğru bilgiye sahip olduğu söylenebilir. Oysa risk değerlendirme yönetmeliğine göre tüm okullarda risk değerlendirme ekipleri oluşturulmuş olup, okullarda görev yapan öğretmenlerden biri de çalışan temsilcisi olarak bu ekiplerde yer almaktadır.

Öğretmenlerin yaklaşık %80'ni okullarında yangın alarm sistemi olduğunu ve olası bir acil duruma karşı eylem planının olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin yaklaşık %50'si okullarında İSG kurulu olduğunu, yaklaşık %80'ni yangınla mücadele ekipmanlarının (yangın tüpü, yangın hortumu) olduğunu, %44'nün ise okullarında risk değerlendirme ekiplerinin olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin %39'u ise okullarında risk değerlendirme analizi yapıp yapılmadığını bilmediklerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin %43,6'sı görev yaptıkları okullarında İSG ile ilgili görüş ve önerileri alındığını belirtmişlerdir. Bu da katılımcıların yarısından fazlasının sadece idarecilerin okullarda İSG konusunda yapacağı çalışmalarla tehlike ve risklerin arındırılmasında tek başına yeterli olmayacağı, öğretmenleri de İSG ile ilgili çalışmaların içine dahil ederek sağlıklı-güvenli bir eğitim öğretim ortamı tesis edilebileceği düşünülmektedir.

Tüm çalışanlar işe başlamadan önce, İSG eğitimi alması gerektiğini düşünenlerin %58,5 olduğu,

Eğitimci olarak, İSG kurallarına gereken hassasiyetleri gösterenlerin %54,6 olduğu,

İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin okullardaki riskleri azaltabileceğine inananların %46,4 olduğu,

Okullarında iş sağlığı ve güvenliği konusunda sürekli iyileştirmeler yapıyor şeklinde ifade edenlerin oranı %45,8 olduğu,

Liselerde seçmeli olan iş sağlığı ve güvenliği dersi zorunlu ders olmalıdır diye ifade edenlerin oranı %38,4 olduğu,

Liselerde iş sağlığı ve güvenliği bölümünün açılmasının gerekli olduğunu düşünenlerin oranı %38,0 olduğu,

Çalışanların İSG'de daha etkin rol oynaması gerektiği düşünenlerin oranı %55,9 olduğu,

İş sağlığı ve güvenliğinin çalışma hayatımızı doğrudan etkilediğini düşünenlerin oranı %47,3 olduğu,

İş sağlığı ve güvenliğinin sadece okul ortamında değil hayatın her aşamasında olması gerektiğini düşünenlerin oranı %57,9 olduğu,

İş kazalarının önlenmesinde en önemli görevin devlete, işverene ve çalışanlara düştüğüne inananların %55,5 olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcılar iş kazasının nedenlerini sırasıyla 437 kişi “Dikkatsizlik” olduğunu, 389 kişi “İhmal” olduğunu, 336 kişi ise “Eğitimsizlik” olduğunu belirtmişlerdir. Bu da İSG literatüründe iş kazaları nedenlerinin en büyük sebebi kişisel nedenler olduğu görüşü ile paralellik göstermektedir.

İş kazasının nedenlerini en çok “Dikkatsizlik” olduğunu belirten katılımcıların yaş aralığına bakıldığında; 197 kişi 33-43 yaş aralığında, 155 kişi 44-54 yaş aralığında, 61 kişi 22-32 yaş aralığında ve 29 kişi 55-65 yaş aralığında oldukları tespit edilmiştir.

Katılımcıların okullarındaki sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiği hakkında bilgi düzeyi ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu, erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre okullarındaki sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiği hakkındaki bilgiye daha fazla sahip oldukları saptanmıştır.

Meslek hastalığı hakkında bilgi düzeyi ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığı, yine katılımcıların meslekleri ile ilgiliriskler hakkında bilgi düzeyi ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Olası bir deprem durumunda yapılması gerekenler hakkında bilgi düzeyi ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu, erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre olası bir deprem durumunda ne yapılması gerektiği hususunda daha fazla bilgi sahibi oldukları saptanmıştır.

Yangın esnasında ne yapılması gerektiği hakkındaki bilgi düzeyi ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu, erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre olası bir yangın esnasında ne yapması gerektiği hususunda daha fazla bilgiye sahip oldukları saptanmıştır.

İş kazası sonucunda ne yapılması gerektiği hakkında bilgi düzeyi ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu, erkeklerin kadınlara göre iş kazaları sonucunda ne yapmaları gerektiği hususunda daha fazla bilgiye sahip oldukları saptanmıştır.

Okulunuzdaki iş güvenliği ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyi ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu, erkek öğretmenlerin, kadın öğretmenlere oranla daha fazla bilgiye sahip oldukları saptanmıştır.

İş sağlığı ve güvenliği eğitim düzeyi ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığı saptanmıştır.

Katılımcıların, okullarında risk değerlendirme analizi yapılıp yapılmadığı ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu, kadınların, erkeklere göre daha fazla bilgiye sahip oldukları saptanmıştır.

Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili görüş ve önerileri alındığı değişkeni ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu, kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha fazla bilgiye sahip oldukları saptanmıştır.

Eğitimci olarak iş güvenliği kurallarına gereken hassasiyetleri gösteriyorum değişkeni ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu, kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre iş sağlığı ve güvenliği kurallarına daha fazla hassasiyet gösterdikleri saptanmıştır.

Okulumuzda İSG konusunda sürekli iyileştirme yapılması ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu, kadınların, erkeklere göre daha fazla bilgiye sahip oldukları saptanmıştır.

Liselerde iş sağlığı ve güvenliği bölümünün açılmasının gerekli olduğunu düşünüyorum değişkeni ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu erkeklerin kadınlara göre liselerde iş sağlığı ve güvenliği bölümünün açılmasının daha fazla gerekli olduğunu belirttikleri saptanmıştır.

Katılımcıların okullarındaki sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiği hakkındaki bilgi düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığı, yine katılımcıların meslekleri ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında istatistiksel olarak, anlamlı bir ilişki bulunmadığı saptanmıştır.

İş kazası sonucunda ne yapılması gerektiği hakkında bilgi düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu, öğretmenlerde yaşın ilerlemesiyle birlikte iş kazası sonucunda ne yapılması gerektiği hakkındaki bilgi düzeylerinin de arttığı saptanmıştır.

Katılımcıların okullarındaki iş güvenliği ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında istatistiksel olarak, anlamlı bir ilişki bulunduğu, bu ilişkinin düzeyi ise en az yaş seviyesinden en yüksek yaş seviyesine doğru bir artış gösterdiği saptanmıştır. Bu sonuca göre öğretmenlerde yaşın ilerlemesiyle birlikte okullarında iş güvenliği ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeylerinin de arttığı söylenebilir.

Katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği eğitim düzeyi değişkeni ile yaş aralığı arasında istatistiksel olarak, anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Katılımcıların okullarında risk değerlendirme analizi yapılması değişkeni ile yaş aralığı arasında istatistiksel olarak, anlamlı bir ilişki bulunduğu saptanmıştır. Bu ilişki, 32 yaşından 43 yaşına doğru yaşı ilerlemesi ile okullarında risk değerlendirme analizi yapıp yapılmadığı hususunda bilgi düzeylerine yönelik algılarının azaldığı saptanırken, 44 yaşından 65 yaşına doğru yaşı ilerlemesiyle birlikte risk değerlendirme analizinin yapıp yapılmadığı hususunda bilgi düzeylerine yönelik algılarının arttığı saptanmıştır.

İş sağlığı ve güvenliğinin çalışma hayatını doğrudan etkilediği değişkeni ile yaş aralığı arasında istatistiksel olarak, anlamlı bir ilişki bulunduğu, öğretmenlerde 43 yaşından 65 yaşına doğru yaşları ilerledikçe, iş sağlığı ve güvenliğinin çalışma hayatını doğrudan etkilediğine yönelik algılarının da arttığı tespit edilmiştir.

Çalışanların İSG ile ilgili görüş ve önerileri alındığına katılanların büyük çoğunluğu, aynı zamanda çalışanların İSG’de daha aktif rol oynamasının gerekli olduğuna katılmışlardır.

Katılımcılar, iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin okullardaki riskleri azaltabileceğine inandıklarını belirtirken, diğer yandan liselerde seçmeli olan İSG dersinin, zorunlu ders olarak okutulmasının da gerekli olduğunu ifade etmişlerdir.

İş sağlığı ve güvenliğinin çalışma hayatımızı doğrudan etkilediğine katıldığını ifade eden katılımcılar aynı zamanda iş sağlığı ve güvenliğinin sadece okul ortamında değil hayatın her aşamasında olması gerektiğine de katıldıklarını ifade etmişlerdir.

İSG eğitimi alan katılımcılardan (n=461) 206 kişinin, iş kazası sonucunda ne yapılması gerektiği hakkında bilgi düzeylerinin “Orta” seviyede olduklarını ifade etmişlerdir. Buradan hareketle katılımcıların büyük çoğunluğunun İSG bilgi düzeylerinin “Orta” seviyede olmasında daha önce almış oldukları İSG eğitiminin bir sonucu olarak ortaya çıktığı söylenebilir.

Tüm çalışanlar işe başlamadan önce iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alması gerektiğini ifade eden katılımcılar 184 kişinin aynı zamanda çalışma hayatına başlamadan önce verilecek İSG eğitimlerinin okullardaki riskleri azaltabileceğine de tamamen katıldıkları tespit edilmiştir.

Okullarda iş güvenliği ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyleri “Orta” seviyede olan 135 katılımcının aynı zamanda görev yaptığı okulda iş sağlığı ve güvenliği konusunda sürekli iyileştirmeler yapıldığını ifade ettiği tespit edilmiştir.

Okul ve kurumlarımızda her eğitim-öğretim yılında yaralanmalı veya ölümlü kazalar meydana gelmektedir. Bu kazaların önüne geçmek için ilköğretim ve ortaöğretime okullarında öğrenim gören öğrencilerin İSG kuralları, iş kazaları, meslek hastalıkları, okullardaki tehlike ve riskler hakkında bilgilendirilmeleri, bilinç düzeylerinin artırılması, iş sağlığı ve güvenliğini okullarımızda eğitim ve öğretimin içine dahil etmek için müfredata İSG dersinin konulması, mesleki ve teknik eğitim veren liselerde ise İSG bölümlerinin açılması,

Okullarda bulunan tüm çalışanların İSG ile ilgili çalışmalarda görüş ve önerileri dikkate alınmalı, çalışanların sürece katılımları teşvik edilmeli, okullarda meydana gelen ramak kala olayları ile kaza olayları kayıt altına alınıp analiz edilmeli, tekrardan kazaların yaşanmaması için gerekli tedbirlerin önceden alınması,

İSG haftasında (4-10 Mayıs) öğretmen ve öğrencilerin hazırlayabileceği resim, afiş, broşür gibi görsel faaliyetlerin sergilenebileceği İSG panosu oluşturulması, tüm okul türlerinde ramak kala olay kutuları oluşturulması, okullarda iş sağlığı ve güvenliği kulüpleri oluşturulması, İSG uygulamalarına yer verilmesi okullarda bulunan tüm kişilerde farkındalıklar oluşturulması açısından önemli olduğu,

Mesleki ve teknik eğitim veren okullarda, öğrenciler staj uygulamasına başlamadan önce iş çevresi, iş ortamı hakkında öğrencilere bilgilendirmeler yapılması, İSG eğitimleri verilmesi, muhtemel iş kazalarının önüne geçilerek maddi ve manevi zararları azaltılabileceği,

Okul ve kurumlarda İSG ile ilgili ortam gözetimleri, önleyici tedbirler, rehberlik ve danışmanlık gibi hizmetleri sunmaları için “İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinde oluşturulan “İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri/Büroları”nda iş güvenliği uzmanı olan öğretmenlerin görevlendirilmeleri, okul ve kurumların sağlıklı ve güvenli hale getirilmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

İSG kültürü ve farkındalığın oluşturulması sadece devletin atacağı adımlarla sağlanamayacağı, bu konuda tüm paydaşların (üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör, meslek kuruluşları, basın) birbirleri ile koordineli olmaları, eğitim, panel, konferans gibi faaliyetler düzenlemeleri, toplumda İSG bilincinin oluşturulması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Ülkemizde İSG'nin önemi her geçen zaman daha da arttığı görülmektedir. İSG bilgi düzeyleri üzerine çalışmalar daha çok özel sektöre bağlı işyerlerinde (sağlık ve inşaat), çalışanlarına yönelik yapıldığı literatür araştırmalarında görülmektedir. Az da olsa kamu kurumlarında yapılan çalışmalar da bulunmaktadır. Her yıl SGK tarafından yayımlanan iş

kazaları istatistiklerine göre çalışanlar, işlerini yaptıkları sırada kazaya uğradıkları ve neticesinde yaralanma ya da ölümlerle sonuçlandığı ortaya çıktığı bilinmektedir. Tüm bu yaralanma ve ölümlerin önüne geçmek için çalışma hayatında olumsuz durumların tamamen ortadan kaldırılması ya da en az seviyeye indirilmesi için özel sektöre ait iş yerlerinde ve kamu kurumlarında tüm çalışanlara verilecek İSG eğitimleri ile İSG konusunda farkındalık oluşturarak yaşanma ihtimali bulunan iş kazalarının önüne geçilebileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2019. (2020, Şubat). *Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni*, 30709. Erişim adresi:
<http://tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=33705>
- Akboğa Kale, Ö., ve Yanık, S. (2018). İnşaat Sektörü Çalışanlarının İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Eğitimleri Konusundaki Bilinç Düzeylerini Ölçmeye Yönelik Bir Sektörel Araştırma. *Sakarya University Journal of Science*, 22(2), 637-649. Erişim adresi:
<http://www.saujs.sakarya.edu.tr/tr/download/article-file/446941>
- Aksoy, S., Çevik, B., ve Çakıcıer, N. (2013). Gümüşova Meslek Yüksekokulu'nda İş Güvenliği Bilincinin Belirlenmesi. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 1(1), 69-76. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/56192>
- Arıcı, K. (1999). *İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Dersleri*. Ankara: TES-İŞ Eğitim Yayınları.
- Arıkan, H. (2018). *Mesleki ve Teknik Lise Makine Bölümlerinde Okuyan Öğrencilerin İş Güvenliği Farkındalık Düzeyinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi:
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Balcı, R. (2016). *Ortaokullarda İş Sağlığı ve Güvenliğinin Araştırılması: İstanbul-Zeytinburnu İlçesi* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi:
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Başar, E. (2018). *İş Güvenliği Ders Kitabı 1*. Ankara: Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Beşir, A. (2018). *Devlet Okullarında İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürüne Yaklaşımın İncelenmesi: Şile Örneği* (Yüksek Lisans tezi). Erişim adresi:
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Bilir, N. (2016). *İş Sağlığı ve Güvenliği Profili*. Erişim adresi:
https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---ilo-ankara/documents/publication/wcms_498818.pdf
- Bingöl, D. (2006). *İnsan Kaynakları Yönetimi* (6. bs.). İstanbul: Arıkan Basım Yayım Dağıtım Ltd.Şti.
- Ceylan, H. (2012). *Electronic Journal of Vocational Colleges* 2(2), Erişim adresi:
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/62602>
- Cumhur, A., ve Ahıskalı, H. (2018). İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları: Hitit Üniversitesi Örneği. *Mesleki Bilimler Dergisi (MBD)*, Erişim adresi:
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/498166>

- Çicek, Ö., ve Öcal, M. (2016). *Hak-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 5(11), 106-129. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hakisderg/issue/24441/259080>
- Dede, T., ve Baltacı, Y. (2019). İnşaat Sektöründe İş Güvenliği Mevzuatlarının Algılanabilirliği. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 7(3), 1087-1099. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/817294>
- Demir, T. (2019). *Okullarda İş güvenliği iklimi: Rize İli Ardeşen örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Dursun, S. (2012). *İş Güvenliği kültürü: Kavram, Modeller ve Uygulama*. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Ersoy, S. (2004). *Sanayide Staj Yapan Meslek Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin İş güvenliği Konusunda Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Gerek, H. N. (2008). *İş Sağlığı ve İş Güvenliği*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları.
- Güğercin, Ö., Baytorun, N., ve Koç, D. L. (2016). Ziraat Mühendislerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Konusundaki Görüş Ve Yeterlilikleri Üzerine Bir Araştırma (Adana Örneği). *Çukurova Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi*, 31, 37-48. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/325904>
- Gümüş, B. (2016). *Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları ve Öğretmenlerin Bu Konudaki Bilgi Düzeylerinin İrdelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- İş Gücü İstatistikleri, 2019. (2019, Aralık). *Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni*, 33777. Erişim adresi: <http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=33777>
- İş Sağlığı ve Güvenliği Genelgesi. (2014, 19 Ağustos). Milli Eğitim Bakanlığı Genelgesi (Sayı: 3450084). Erişim adresi: <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1705.pdf>
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu. (2012, 30 haziran). *Resmi Gazete* (Sayı: 28339). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6331.pdf>
- İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği. (2012, 29 Aralık). *Resmi Gazete* (Sayı: 28512). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Asp?MevzuatKod=7.5.16925&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch>
- Kabakçı, M. (2009). *Avrupa Birliği İş Hukukunda İşverenin İş Sağlığı ve Güvenliği İle İlgili Temel Yükümlülükleri ve Türk Mevzuatının Uyumu*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Kılıkış, İ. (2013). İş Sağlığı ve Güvenliği'nde Yeni Dönem: 6331 Sayılı İş Sağlığı ve

- Güvenliği Kanunu (İSGK). *İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları*, 15(01), 17-41. Erişim adresi:
<http://www.isguc.org/?p=article&id=504&cilt=15&sayi=1&yil=2013>
- Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim, 2018-2019. (2019, Eylül). *T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı*, 361. Erişim adresi:
http://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=361
- Özbay, Ö. (2008). Çapraz Tablo Analizi Nasıl Yapılır? Pratik Bir Açıklama. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, 9, 459-470. Erişim adresi:
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/641081>
- Sari, H. (2019). *Petrol Rafinerisi Çalışanlarının İş Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Analizi (Mersin Ataş Örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi:
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Saygun, M. (2019). *İş sağlığı Güvenliği ve Meslek Hastalıkları Konularında Uluslararası Yaklaşımlar*. Erişim adresi:
<http://www.hisam.hacettepe.edu.tr/ismeslekhastaliklari/97MeralSaygun.pdf>
- Sekmen, M.R. (2006). *Endüstriyel Teknik Lise Elektrik Bölümlerinde Okuyan Öğrencilerin Karşılaştıkları İş Güvenliği sorunları* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi:
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Sosyal Güvenlik Kurumu, 2017. (2019, Ocak). Erişim adresi:
http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yilliklari
- Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, (2006, 16 Haziran). *Resmi Gazete* (Sayı: 26200). Erişim adresi:
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5510.pdf>
- Şahmaran, T., Kar H., ve Arısal İ. (2019). İş Sağlığı ve Güvenliği Ön Lisans Programında Verilen Eğitim ve Öğretimin İş Sağlığı ve Güvenliği Algısı Üzerine Etkisi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 1797-1827. Erişim adresi:
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/732229>
- T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (2014). *Avrupa Birliği'nde İş Sağlığı ve güvenliği*. (Yayın No. 12). Erişim adresi:
<https://ailevecalisma.gov.tr/media/1334/avrupa-birliğinde-iş-sağlığı-ve-güvenliği.pdf>
- Tavşancıl, E. (2019). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi* (6. bs.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tepebaş, Ş. (2015). *Acil Servis Çalışanlarının İş Güvenliğine İlişkin Algı Düzeylerinin*

- İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi:
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Tetik, R. (2018). *İnşaat sektöründe İş Güvenliği kültürünün İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Tokol, A., ve Alper, Y. (2019). *Sosyal Politika (10. bs.)*. Bursa: Dora Yayıncılık.
- Türk Dil Kurumu güncel Türkçe sözlük. (2019). Erişim adresi: <http://www.tdk.gov.tr>
- Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Oda Raporu. (2018). *İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği* (8. bs.). Erişim adresi: <https://www.tmmob.org.tr/sites/default/files/israporu2018.pdf>
- Uluslararası Çalışma Örgütü, 2017. (2019, Ocak). *ILO Ankara Ofisi Haber Bülteni*, 551794. Erişim adresi: https://www.ilo.org/ankara/news/WCMS_551794/lang--tr/index.htm
- Uslu, V. (2014). *İşletmelerde İş Güvenliği Performansı ve İş Güvenliği Kültürü Algılamaları Arasındaki İlişki: Eskişehir ili Metal Sektöründe Bir Araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Uzuntarla, F. (2018). *Sağlık Çalışanlarının İş Güvenliği farkındalıkları İle Güvenli Davranışları Arasındaki ilişkinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Yaman, H. (2011). *Gaziantep'teki Meks-Gesop Çıraklık Eğitim Merkezindeki Kursiyerlerin İş Sağlığı ve İş Güvenliğine Bakışının Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Yar, N. S. (2018). *İş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Farkındalığı Üzerine Etkilerinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Yavuz, Ş., Bülter, A., ve Köse D. A. (2018). Osmancık Ömer Derindere Meslek Yüksek Okulu'nda İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürünün İncelenmesi. *International Journal of Labour Life and Social Policy*, 1(2), 24-36. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/602757>
- Yıldırım, E. (2010). *İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğinde Eğitimin Rolü ve İşgörenlerin İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Eğitimi Konusundaki Bilinç Düzeylerini Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Yıldırım, İ., Akyüz, K., Aydın, A., ve Alevli, C. (2015). Akdeniz Bölgesi Orman Ürünleri Sanayi Çalışanlarının İş Güvenliği Algılarının Belirlenmesi. *Mühendislik Bilimleri ve*

Tasarım Dergisi, 3(3), 213-222. Erişim adresi:

<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/195452>

Yiğit, A. (2018). *İş Güvenliği* (5. bs.). Bursa: Dora Basım-Yayın Dağıtım Ltd. Şti.

Zor, M., Yazıcı, H., ve Karakavuz, H. (2017). Mobilya İmalatçılarındaki İş Güvenliği Algısı Üzerine Bir İnceleme: Zonguldak İli Örneği. *İleri Teknoloji Bilimleri Dergisi*, 6(3), 1143-1151. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/380818>

EK 1. İş Sağlığı ve Güvenliği Farkındalık Anketine Ait Soru Numaraları

Soru Numaraları	Aşağıdaki soruları size uygun gelen seçeneği işaretleyerek cevaplayınız.	Hiç	Az	Orta	Çok
A 1	Okulunuzdaki sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiği hakkında bilgi düzeyiniz nedir?				
A 2	Meslek Hastalıkları hakkında bilgi düzeyiniz nedir?				
A 3	Mesleğiniz ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyiniz nedir?				
A 4	İş kazalarında uygulanabilecek ilk yardım uygulamaları hakkında bilgi düzeyiniz nedir?				
A 5	Olası bir deprem durumunda yapılması gerekenler hakkında bilgi düzeyiniz nedir?				
A 6	Yangın esnasında ne yapılması gerektiği hakkında bilgi düzeyiniz nedir?				
A 7	İş Kazası sonucunda ne yapılması gerektiği hakkında bilgi düzeyiniz nedir?				
A 8	Okulunuzdaki iş güvenliği ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyiniz nedir?				

S 1 İş sağlığı ve güvenliği eğitimi aldınız mı?

()Evet ()Hayır

S 2 Okulunuz hangi Tehlike sınıfında yer alıyor?

()Az Tehlikeli ()Tehlikeli ()Çok Tehlikeli ()Bilmiyorum

S 3 İş kazalarının nedenleri nelerdir? (Bu soruda birden fazla işaretleme yapabilirsiniz.)

()Dikkatsizlik ()Tecrübesizlik ()Dalgınlık
()Tehlikeli İş Ortamı ()İhmal ()Eğitimsizlik
()Tehlikeli Davranış ()Umursamazlık ()Diğer.....

EK Tablo 1'in devamı

Soru Numaraları	Aşağıda okulunuzla ilgili iş güvenliğine yönelik sorular verilmiştir. Uygun gördüğünüz şekilde cevaplayınız.	Evet	Hayır	Bilmiyorum
B 1	Okulunuzda kısmi zamanlı görevlendirilen İş Güvenliği Uzmanı var mı?			
B 2	Okulunuzda iş güvenliği ile ilgili çalışan temsilciniz var mı?			
B 3	Okulunuzda yangın alarm sistemi var mı?			
B 4	Okulunuzda olası bir acil duruma karşı eylem planı var mı?			
B 5	Okulunuzda iş sağlığı ve güvenliği kurulu var mı?			
B 6	Okulunuzda yangınla mücadele ekipmanları (yangın tüpleri, yangın hortumları) kullanılabilir durumda mı?			
B 7	Okulunuzda risk değerlendirme ekibi var mı? (Cevabınız Evet ise diğer soruya cevap veriniz.)			
B 8	Okulunuzda risk değerlendirme analizi yapıldı mı?			

Soru Numaraları	Aşağıdaki İş Sağlığı ve Güvenliği ile ilgili sorulara katılım düzeyiniz nedir?	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
C 1	Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili görüş ve önerileri alındığını gözlemliyorum.					
C 2	Tüm çalışanlar işe başlamadan önce iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alması gerektiğini düşünüyorum.					
C 3	Eğitimci olarak iş güvenliği kurallarına gereken hassasiyetleri gösteriyorum.					
C 4	İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin okullardaki riskleri azaltabileceğine inanıyorum					
C 5	Okulumuzda iş sağlığı ve güvenliği konusunda sürekli iyileştirmeler yapılıyor.					
C 6	Liselerde seçmeli olan iş sağlığı ve güvenliği dersi zorunlu ders olarak okutulmalıdır.					
C 7	Liselerde iş sağlığı ve güvenliği bölümünün açılmasının gerekli olduğunu düşünüyorum.					
C 8	Çalışanların iş sağlığı ve güvenliğinde daha etkin rol oynaması gerektiğini düşünüyorum					
C 9	İş sağlığı ve güvenliğinin çalışma hayatımızı doğrudan etkilediğini düşünüyorum.					
C 10	İş sağlığı ve güvenliğinin sadece okul ortamında değil hayatın her aşamasında olması gerektiğini düşünüyorum.					
C 11	İş kazalarının önlenmesinde en önemli görev Devlet, İşveren ve Çalışanlara düştüğüne inanıyorum.					

EK 2. İş Sağlığı ve Güvenliği Farkındalık Anketi

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ FARKINDALIK ANKETİ

(Bu anket Çanakkale İli ve ilçelerinde MEB'e Bağlı Ortaöğretimde çalışan Öğretmenlerin iş güvenliği bilgi düzeylerinin değerlendirilmesini belirlemek amacıyla planlanmıştır. Anket, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İş Güvenliği Ana Bilim Dalı, İş Güvenliği Yüksek Lisans tezinde bilimsel araştırma için kullanılacaktır. Anket formunda yer alan soruların eksiksiz ve içtenlikle cevaplanması çalışmanın güvenilirliği açısından önem taşımaktadır. Katılımınız için teşekkür ederim.

Adem ERGÜL İş Güvenliği Ana Bilim Dalı, İş Güvenliği Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi).

Unvanı/Görevi :
Yaş Aralığı : ()22-32 ()33-43 ()44-54 ()55-65
Cinsiyeti : ()Kadın ()Erkek
Medeni Durumu : ()Evli ()Bekâr

Aşağıdaki soruları size uygun gelen seçeneği işaretleyerek cevaplayınız.	Hiç	Az	Orta	Çok
Okulunuzdaki sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiği hakkında bilgi düzeyiniz nedir?				
Meslek Hastalıkları hakkında bilgi düzeyiniz nedir?				
Mesleğiniz ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyiniz nedir?				
İş kazalarında uygulanabilecek ilk yardım uygulamaları hakkında bilgi düzeyiniz nedir?				
Olası bir deprem durumunda yapılması gerekenler hakkında bilgi düzeyiniz nedir?				
Yangın esnasında ne yapılması gerektiği hakkında bilgi düzeyiniz nedir?				
İş Kazası sonucunda ne yapılması gerektiği hakkında bilgi düzeyiniz nedir?				
Okulunuzdaki iş güvenliği ile ilgili riskler hakkında bilgi düzeyiniz nedir?				

İş sağlığı ve güvenliği eğitimi aldınız mı?

()Evet ()Hayır

Okulunuz hangi Tehlike sınıfında yer alıyor?

()Az Tehlikeli ()Tehlikeli ()Çok Tehlikeli ()Bilmiyorum

İş kazalarının nedenleri nelerdir? (Bu soruda birden fazla işaretleme yapabilirsiniz.)

()Dikkatsizlik ()Tecrübesizlik ()Dalgınlık
()Tehlikeli İş Ortamı ()İhmal ()Eğitimsizlik
()Tehlikeli Davranış ()Umursamazlık ()Diğer.....

EK Tablo 2'nin devamı

Aşağıda okulunuzla ilgili iş güvenliğine yönelik sorular verilmiştir. Uygun gördüğünüz şekilde cevaplayınız.	Evet	Hayır	Bilmiyorum
Okulunuzda kısmi zamanlı görevlendirilen İş Güvenliği Uzmanı var mı?			
Okulunuzda iş güvenliği ile ilgili çalışan temsilciniz var mı?			
Okulunuzda yangın alarm sistemi var mı?			
Okulunuzda olası bir acil duruma karşı eylem planı var mı?			
Okulunuzda iş sağlığı ve güvenliği kurulu var mı?			
Okulunuzda yangınla mücadele ekipmanları (yangın tüpleri, yangın hortumları) kullanılabilir durumda mı?			
Okulunuzda risk değerlendirme ekibi var mı? (Cevabınız Evet ise diğer soruya cevap veriniz.)			
Okulunuzda risk değerlendirme analizi yapıldı mı?			

Aşağıdaki İş Sağlığı ve Güvenliği ile ilgili sorulara katılım düzeyiniz nedir?	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili görüş ve önerileri alındığını gözlemliyorum.					
Tüm çalışanlar işe başlamadan önce iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alması gerektiğini düşünüyorum.					
Eğitimci olarak iş güvenliği kurallarına gereken hassasiyetleri gösteriyorum.					
İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin okullardaki riskleri azaltabileceğine inanıyorum					
Okulumuzda iş sağlığı ve güvenliği konusunda sürekli iyileştirmeler yapıyor.					
Liselerde seçmeli olan iş sağlığı ve güvenliği dersi zorunlu ders olarak okutulmalıdır.					
Liselerde iş sağlığı ve güvenliği bölümünün açılmasının gerekli olduğunu düşünüyorum.					
Çalışanların iş sağlığı ve güvenliğinde daha etkin rol oynaması gerektiğini düşünüyorum					
İş sağlığı ve güvenliğinin çalışma hayatımızı doğrudan etkilediğini düşünüyorum.					
İş sağlığı ve güvenliğinin sadece okul ortamında değil hayatın her aşamasında olması gerektiğini düşünüyorum.					
İş kazalarının önlenmesinde en önemli görev Devlet, İşveren ve Çalışanlara düşüğüne inanıyorum.					

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Adem ERGÜL
Doğum Yeri : Şanlıurfa
Doğum Tarihi : 03.04.1977

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi, Mobilya ve Dekorasyon Öğretmenliği, 2001
Yüksek Lisans Öğrenimi : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İş Güvenliği Anabilim Dalı, Lisansüstü - tezli Programı, 2020
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

Katıldığı Projeler

ERGÜL A., Mestav B., Öztürk Ö. F., “Liselerde Görev Yapan Öğretmenlerin İş Sağlığı Ve Güvenliğine İlişkin Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi”, 4. Uluslararası İş Güvenliği ve Çalışan Sağlığı Kongresi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sözlü Sunum, 12-13/04/2019.

ERGÜL A., Öztürk Ö. F., “2013-2017 Yılları Arasında Çanakkale İlinde Meydana Gelen İş Kazalarının İstatistiksel Verilerinin İncelenmesi”, 4. Uluslararası İş Güvenliği ve Çalışan Sağlığı Kongresi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Poster, 12-13/04/2019.

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl: Yığılca Çok Programlı Anadolu Lisesi
Ücretli Öğretmenlik/ Düzce İl Milli Eğitim
Müdürlüğü, 2001-2002
Çeşitli Özel Sektörler, 2002-2006
Yenice İlköğretim Okulu Ücretli
Öğretmenlik/Şanlıurfa İl Milli Eğitim

Müdürlüğü, 2006-2007
Ergül Mobilya Mutfak Banyo
İmalatı/Şanlıurfa, 2008-2014
İMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Gemi Alanı/Yat İnşa Öğretmeni /
Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü,
2014- devam ediyor

İLETİŞİM

E-posta Adresi : ademergul63@gmail.com

